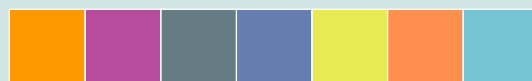
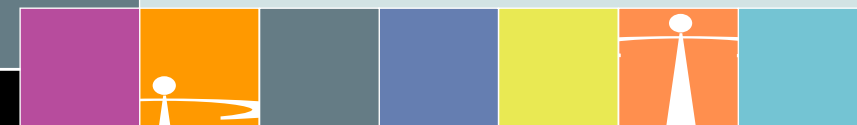




## KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ



OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM



**HOPPÁ**  
Disszeminációs füzetek 15.

 **Kreativitás  
és innováció**  
Európai év 2009

# KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ



## TARTALOMJEGYZÉK

### 5 ELŐSZÓ

#### 7 COMENIUS | közoktatás

- 9 Aranykulcs: meséből zene, zenéből rajz | *Teleky-Wattay Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Pomáz*
- 11 Kreativitás és természettudományok a Comenius projektekben | *Jurisich Miklós Gimnázium, Kőszeg*
- 14 A jövő a mi kezünkben van – Európai gazdaság és környezet | *Xántus János Idegenforgalmi Gyakorló Középiskola és Szakképző Iskola, Budapest*
- 17 Nyelvtanulás zenével | *Irinyi János Általános Iskola és AMI, Balatonfűzfő*
- 19 Szívárvány – Kreativitás és innováció a Rainbow projektben | *Arany János Általános Iskola és Gimnázium, Százhalombatta*
- 21 Megosztani a világunkat | *Orczy István Általános Iskola, Szeged*
- 23 Drámával a kompetenciafejlesztésért | *Káva Kulturális Műhely, Budapest*

#### 27 ERASMUS | felsőoktatás

- 28 „Hiszen rögtönözne minden épkézláb gyermek, ha hagynák” | *Egy Erasmus ösztöndíjas időszak tapasztalatai*
- 30 Az Európai Digitális Nyomtatott Média intenzív program | *Budapesti Műszaki Főiskola*
- 33 Interkulturális estek és az EILC-szervezés mesterfogásai | *Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba*

#### 35 LEONARDO DA VINCI | szakképzés

- 36 A nem formális és tapasztalati tanulásban rejlő lehetőségek | *Egyesek Ifjúsági Egyesület*
- 38 A fiatalok felkészítése a vállalkozások indítására – Youngbusiness.net 3 program a Közgazdasági Politechnikumban | *Budapesti Ifjúsági Vállalkozói Központ*
- 40 A 4 dimenziós oktatási tartalom és módszertan magyarországi meghonosításáért | *Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola, Dabas*
- 43 „Egészséges szívét minden fiatalnak” – Egy Leonardo tanulmányút hatása a hazai szívátültetésben | *Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet, Budapest*

#### 45 GRUNDTVIG | felnőttoktatás

- 46 ACT WELL: művészet és kreativitás. Tehetséggel lebontani a korlátokat: hátrányos helyzetűek a művészet nyelvén | *Hilfer Bt.*

#### 49 KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ AZ OKTATÁSBAN

- 50 Az oktatás szerepe a kreativitás és az innovációs készségek fejlesztésében
- 54 Pályázatajánló
- 54 *Leonardo innovációtranszfer*
- 56 *Comenius Régió együttműködések*

### impreszum

szerkesztette: KARDOS ANITA  
kiadványszerkesztő: VILIMI KATA

Kiadja: TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY, 2009  
a kiadásért felel: TORDAI PÉTER megbízott igazgató  
nyomdai kivitelezés: KOMÁROMI NYOMDA ÉS KIADÓ KFT.

Kiadványunk megjelenését az Oktatási és Kulturális Minisztérium és az Európai Bizottság támogatta.  
A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság álláspontját.

Tempus Közalapítvány  
1093 Budapest, Lónyay utca 31.  
postacím: 1438 Budapest 70, Pf. 508.  
infóvonal: (06 1) 237 1320  
e-mail: info@tpf.hu  
internet: www.tka.hu

## ELŐSZÓ

Az idei évet az EU a *Kreativitás és Innováció Európai Évének* nyilvánította. Az uniós tematikus évek egyik szerepe, hogy világos üzenetet fogalmazzanak meg az uniós szakpolitikai prioritásokról. Ha áttekintjük a korábbi tematikus évek listáját, nyilvánvalóvá válik, hogy mind hatásukban, mind utóéletükben meglehetősen eltérőek voltak, illetve az oktatási és képzési témájú nemzetközi együttműködési projektek is különböző mértékben reflektáltak rájuk. Arra talán kevesebben emlékeznek, hogy 1990 a turizmus vagy 2004 a sport általi nevelés európai éve volt, miközben 1996 igazi paradigmaváltást indított el, és mára az egész életen át tartó tanulás az uniós oktatás- és képzéspolitikai sarokkövévé vált.

Bizonyos esetekben nem könnyű az uniós politikai prioritásokat közel vinni az emberekhez, illetve az oktatási és képzési intézmények mindennapjaihoz. A kreativitással és innovációval nem ez a helyzet. Az év folyamán mind nemzeti, mind uniós szinten az Egész életen át tartó tanulás program, illetve előd-programjai, a Leonardo és a Socrates program keretében indult kreatív és innovatív projektek sorával találkozhattunk a tematikus évhez kapcsolódó rendezvényeken, illetve publikációkban. Tekintettel arra, hogy ezek a projektek gyakran évekkal a tematikus év meghirdetése előtt indultak, adódik a kérdés, hogy mit is várhatunk ettől az évtől az Egész életen át tartó tanulás program vonatkozásában?

A program legfontosabb 2009-es dokumentumai (így a pályázati felhívás) – az évre történő általános utalás mellett – csak néhány, jellemzően periférikusabb pályázattípus esetében határoztak meg a kreativitáshoz és az innovációhoz tartozó speciális prioritást. Aligha véletlenül vagy feledékenységéről van szó. A nemzetközi oktatási és képzési együttműködések – talán éppen a megvalósítás alaphelyzetéből fakadóan is, hiszen eltérő szemléletű, különböző tapasztalati háttérrel bíró, más-más országból érkező intézmények együttműködéséről van szó – számtalanszor hoztak a kreativitáshoz, illetve az innovációhoz kapcsolódó eredményt. Vagyis az évvel kapcsolatos legfontosabb elvárás aligha pusztán a projektek számának növelése.

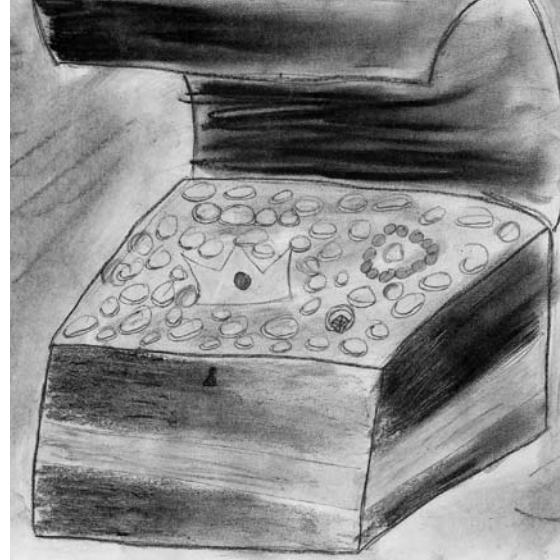
Sokkal nagyobb kihívást jelent a releváns projektek jellegéhez igazodó, kreatív és innovatív eszközök megtalálása a kreatív és innovatív projektek támogatására. A hangsúly sokkal inkább a létező eredmények bemutatására, a felhasználás vagy alkalmazás továbbgondolására esik. Lehetnek-e kellően hatékonyak a más témák esetében alkalmazott disszeminációs (az eredményeket terjesztő) megoldások – vagy inkább sablonosnak hatnának?

A jelen kötetbe gyűjtött projektek afféle színes csokorként gazdagon illusztrálják, hogy ezen a téren eddig mit hoztak a nemzetközi együttműködési projektek – a közoktatástól kezdve a szakképzésen át a felsőoktatásig, kulturális és művészeti nevelésben, technikai és technológiai megoldásokban, speciális tanulási igényű fiatalok képzésében vagy akár a tanárképzésben. A kiadvány fontos láncszeme a Tempus Közalapítvány mint a tematikus év hazai koordinátora által alkalmazott eszköztárnak, amelynek révén a valóban kreatív ötleteknek szeretnénk nagyobb publicitást adni. (Teljesebb kép a Közalapítvány által működtetett honlapon nyerhető: [www.kreativitas2009.hu](http://www.kreativitas2009.hu).) Reméljük, a jó példák más intézmények, új partnerségek által kelnek majd új és új életre, nem másolva, inkább újrateemtve azokat.

Ahogy RUBIK ERNŐ, az év egyik európai nagykövete írja a tematikus évhez kapcsolódó honlapon afféle kulcsüzenetként: „*Bátornak kell lenned ahhoz, hogy letérj a járt útról, és nem kellene lemondanod arról, hogy megtaláld a saját utad.*”

COMENIUS  
| közoktatás |





## ARANYKULCS: MESÉBŐL ZENE, ZENÉBŐL RAJZ TOGETHER IN MUSIC AND ART

Teleki-Wattay Alapfokú Művészetoktatási  
Intézmény, Pomáz

A *Together In Music And Art* című Comenius nemzetközi iskolai együttműködés projekt első évében együtt dolgozó tanítók, tanárok arra szövetkeztek, hogy a

klasszikus zenét érthetőbbé, szerethetőbbé tegyék diákjaik számára. Egyetértettünk abban, hogy a kisgyermek zenei, művészeti nevelését minél korábban kell elkezdni, amire tapasztalataink szerint napjainkban nem sok figyelmet fordítanak a pedagógusok, a szülők. Ennek okai lehetnek a 21. század elején végbement társadalmi, gazdasági, technikai változások és a megfelelő, korszerűbb pedagógiai inspiráló módszerek hiánya is. A művészeti témát azért is találtuk jelentősnek, mert az általános iskolákban a művészeti órák száma sajnálatosan lecsökkent, így a tanárok esetleg elsiklanak a gyerekek művészeti kreativitásának kibontakoztatása felett. A kisgyermek lelkivilágához közel álló témát kerestünk, így esett a választás PAPP LAJOS magyar zeneszerző *Aranykulcs* című, Grimm mesére komponált zeneműciklusára.

Két kiemelt célunk volt ebben az évben:

1. A saját nemzeti zeneszerzőink jobb, értőbb megismerése, és ennek a tudásnak az átadása az együttműködő iskolák tanulói részére.
2. Diákjaink kreativitását, képzelőerejét kihasználva irányt mutatni a klasszikus zene önálló értelmezéséhez, a zene gondolati szabadságát bemutatva GRIMM–PAPP LAJOS: *Aranykulcs* című művén keresztül.

Minden embernek vannak kreatív képességei. A művészet olyan egyedülálló környezetet és gyakorlatot biztosít, ahol a tanuló aktívan részt vesz kreatív élményekben, folyamatokban és fejlődésben. A kutatások azt mutatják, hogy ha a tanulókat bevezetjük a művészeti folyamatokba, mialatt a saját kultúrájuk elemeit beleépítjük az oktatásba, azzal fejlesztjük bennük a kreativitást és a kezdeményezőképtiséget, a termékeny képzelőerőt, az érzelmi intelligenciát és a belső erkölcsi irányítót, a kritikus gondolkodás képességét, az önállóságot, valamint a gondolkodás és a tett szabadságát.

Az iskola kezdő zongorista növendékei PAPP LAJOS magyar zeneszerző *Aranykulcs* című, Grimm mesére komponált zongoraciklusának darabjait (16 tétel) tanulták meg. Ennek a zeneműciklusnak az az érdekessége, hogy a zene-mese első részében a zeneszerző címetek ad a tételeknek, míg a második részben a címetek a gyermekek kreativitására építve közösen alakíthatja ki a tanár és a növendék. A történet egy kisfiúról szól, aki egy elásott ládikát talál a hideg téli erdőben, és az aranykulcs segítségével kinyitja. Hogy mi van a ládában? Ezt kellett kitalálni a zenei hanganyag segítségével, a zene hangulatát figyelembe véve.

A megtanult zongoraműveket a magyar gyermekek CD-re feljátszották, majd ezeket a hanganyagokat kiküldtük a partneriskoláknak, ahol a tanulók rajzokon megörökítették a hallottak alapján általuk

elképzelte érzéseket, tárgyakat. Iskolánk diákjai és tanárai az elkészült rajzokat a hanganyaggal összeszerelve egy érdekes PowerPoint bemutatót készítettek, melyet az Európai Comenius Héten rendezett hangversenyen élő bemutató keretében láthatott Pomáz érdeklődő közönsége.

A projektben olyan módszertant használtunk, ami a gyermekek kreativitására támaszkodva fokozatosan bevezeti őket a klasszikus zene világába. Fontosnak tartottuk, hogy a növendékek megtapasztalják a művészetek közötti összefüggéseket, iránymutatásunkkal lehetőséget kaptak az önkifejezés megértésére és művelésére. Felfedezhették, hogy saját érzéseiket is el lehet, sőt el kell képzelni, és egyáltalán nem baj, hogy ugyanarról a zenéről mindenkinek más és más jut az eszébe.

A projektben részt vevő kisdíjakok és tanárai számára újszerű volt ez a zenei megközelítés, értelmezés. Nagy érdeklődéssel és nagyfokú kreativitással vettek részt a munkában, amit nem is munkaként, hanem közös élményszerzőként éltek meg.

Azt a kitűzött célunkat, hogy növendékeinket barátságba hozzuk a klasszikus zenével, és segítsük a zene üzenetének megértését, kitűnően megvalósítottuk.

A projekt „kézzelfogható” eredménye az a CD kiadvány, amit közös munkánkról készítettünk. E zenei hanganyagot minden olyan, a téma iránt érdeklődő pedagógus és szülő használhatja, aki fontosnak tartja gyermekei zenei, művészeti képzését, és azt, hogy ezek a gyermekek zeneértő, zeneszerető felnőttekké válhassanak.

A projekt második évében a részt vevő gyermekek zenei improvizáció iránti fogékonyságát, érzékenységet szeretnénk fejleszteni: saját nemzeti festőművész képeire készítünk zenei anyagokat – a magyar iskola SZINYEI MERSE PÁL: *Majális* című festménye alapján –, felhasználva és továbbfejlesztve azt a tudást, amit az *Aranykulcs* feldolgozásánál szereztek diákjaink.

A *Together In Music And Art* című projekt például szolgálhat arra, hogy a közös problémákra hogyan találhatunk használható, újszerű megoldásokat. A különböző iskolatípusok is együtt tudnak dolgozni, ha a cél közös. Példamutató a projekt abból a szempontból is, hogy egy tipikusan alapfokú művészetoktatási intézmény miben és hogyan tud segíteni az általános iskolák alsó tagozatos tanulóinak a zenei nevelésében, legyenek azok akár különböző nemzetiségűek is. A művészeti nevelést nem lehet elkülönülten kezelni. A projektben részt vevő tanárok számára fontos volt, hogy a művészetek és azok megértése ne csak a „kiváltságos” gyermekek számára legyenek elérhetőek.

Mottónk a Teleki-Wattay Alapfokú Művészetoktatási Intézmény pedagógiai programjának nyitósora: *„A tehetséget nem lehet teremteni. A talajt, a lehetőséget lehet teremteni, ahol a tehetség kibontakozhat, kialakulhat.”* (NEUHAUS)

POLÁNYINÉ TAKÁCS JUDIT  
projektvezető

## KREATIVITÁS ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYOK A COMENIUS PROJEKTEKBE

### Jurisich Miklós Gimnázium, Kőszeg

A kőszegi Jurisich Miklós Gimnázium 10 évvel ezelőtt kapcsolódott be először a Comenius projektekbe. Azóta folyamatosan és – nem csupán saját véleményünk szerint – sikeresen veszünk benne részt. Diákjaink rengeteget tanultak belőlük, sokat tapasztaltak, személyiségük fejlődött a legtöbbet.

Az újdonság, a szokatlan környezet, feladat hatására a projektekben részt vevő fiatalok igen nagy lelkesedéssel oldották meg a legkülönbözőbb feladatokat. Mindenkinek volt saját feladata, mindegyikük azt a részfeladatot végezte el, amelyet szeretett, mindenki szóhoz jutott, önállósághoz is szokott, ugyanakkor a csoporthoz való tartozás szükségességét is átérezhette.

A munka során rugalmasan alkalmazkodtak a körülményekhez, teljes könnyedséggel foglalkoztak újra, dolgoztak ki egész eredeti problémákat. A szakirodalom szerint tulajdonképpen ezek a kreatív személyiségjegyek. Egyértelmű tehát, hogy a Comenius projektek kapcsán a fiataloknak nem csupán idegen nyelvi készségük javul, nem csak kapcsolatokat alakítanak ki más nemzetek diákjaival, hanem kreativitásuk is fejlődik. Projektjeinkben tehát először csak ösztönösen, majd tudatosan is törekedtünk arra, hogy a fiatalok kreativitásukat fejleszteni tudják. E rövid összefoglalóban csak felvillantani tudunk néhány elemet, amely ehhez hozzájárul. Az természetes, hogy a képzőművészetben jártas diákok logót terveztek, rajzokat készítettek, az irodalmi vénájúak cikkeket, összefoglalókat írtak, a technika iránt érdeklődők jó videókat, honlapot készítettek.

A természettudományokat minden projektünkbe sikerült becsempésznünk, s néha nem is csak azok a diákok „haraptak rá” a témára, akik a tudományok iránt már eleve érdeklődtek. Kihasználtuk a fiatalok természetes kíváncsiságát, e kognitív motívumokat, s ezek segítségével ösztönöztük őket arra, hogy a tapasztalt érdekes jelenségeket magyarázni igyekezzenek. Még érdekesebbé tette a problémát az, hogy nemzetközi együttműködés keretében dolgozhatták fel, hasonlíthatták össze az eredményeket. Így inspiráló volt az is, hogy az adott témát széles körben, nem csupán magyarul, hanem idegen nyelven is elő kellett adniuk.

Eddigi projektjeink egyike sem volt kifejezetten természettudományi, mégis mindegyikben helyet kapott a kémia, fizika, biológia, földrajz, illetve természetszerűen ezek együttesen is. Mindezeket az eredményeket sikerült beépítenünk az adott tantárgyak tantervébe. Bizonyos esetben egy új demonstrációs kísérlet, egy újabb referencia, néhol egy új érettségi tétel formájában épült be a tanítási folyamatba. Minden alkalommal elmeséljük diákjainknak, hogy ez egy Comenius projekt terméke, amit a diákok maguk hoztak létre.

Talán nem lesz haszontalan, ha egy-egy projektünk egy-egy természettudományi termékét és annak születését, fejlődését röviden bemutatjuk. Az adott témát, illetve annak hosszabb-rövidebb továbbfejlesztett változatát iskolánk honlapján a projektek között lehet megtekinteni, letölteni: [www.jurisich-koszeg.sulinet.hu](http://www.jurisich-koszeg.sulinet.hu) >> **Pályázatok, pályamunkák.**

Hároméves iskolai projektünk témája: *A város mint az oktatás tárgya és forrása.* A spanyol koordinátor javasolta, hogy a matematikát is vonjuk be a projektbe. Példaként említette: mérjük meg városuk obeliszkjének méreteit, és számítsuk ki a térfogatát. Ebből indultunk ki, és diákjaink egyre lelkesebbek lettek. Városunkat körbejárva egyre több olyan helyet találtak, amelyekről matematikai feladatok jutot-

tak eszükbe. Egyre teljesebbé, jobbá varázsolták a gyűjteményt, zenét illesztettek hozzá, így alakult ki a *Matematikai séták Kőszegen*. A jelenlegi változat letölthető az iskola weblapjáról.

Iskolafejlesztési projektünk (GRYBB) az olimpia és paralimbia jegyében azt célozta meg, hogy olyan tantervrészeket készítsünk, amelyek alkalmazhatók azoknak a fiataloknak az esetében is, akik nem tudnak naponta iskolába járni, mivel élsportolók. Ennek kapcsán nagyon sok hasznos információt dolgoztunk fel, eredményeinket összefoglaltuk. A hároméves projekt egyik témája az egészséges életmód volt, amely azt is vizsgálta, milyen az egészséges étrend, az adott ételek energiatartalma stb. Ennek kapcsán jutott eszükbe diákjainknak: mi lenne, ha megnéznénk, mekkora energia szabadul fel, ha pl. egyetlen szem mogyorót elégetünk. Lényegében szervezetünkben is ez történik: a mogyoró zöméből szén-dioxid és víz lesz. Elvégezték a mérést a diákok, és megdöbbentő eredményt kaptak: egy deciliter víz hőmérséklete jelentősen emelkedett egyetlen mogyoró elégetésekor. Persze a következő lépés az volt: mennyit kell dolgoznunk ahhoz, hogy ettől az energiától megszabaduljunk? Utána már nyilvánvalóan jött a kérdés: és a többi tápanyaggal mi a helyzet? Ebből aztán természetesen előadást készítettek, és azt még egy fizika tanárképzés keretében *Enni vagy nem enni* címmel elő is adták. Ugyancsak e projekt kapcsán születtek a szívvel kapcsolatos összefoglalók. Ezek közül a *Heart* kifejezetten a szív biológiai vonatkozásaival foglalkozik, míg a *Beating Mercury Heart* a szívet modellezi higanycseppel. A hozzájuk tartozó fájlok az iskola honlapjáról letölthetők.

Nyelvi projektünk (3-2-1-0) egy portugál iskolával – véletlenül – szintén számos ponton kapcsolódott a természettudományokkal. Az óceán partján megfigyelt hullám-visszaverődést dolgozta fel az egyik diák *Hullámok (Waves)* címmel, egy másik szintén érdekes jelenséget vizsgált: hogyan lehetséges, hogy a Bom Jesus nevű dombon felfelé gurulnak az autók? Szent hely tényleg, vagy van tudományos magyarázat? Erről szól az *Antigravity* című kiselőadása. A projektek során természetesen szakítanunk kellett időt sporttevékenységre is, ami szintén jelentős csapatépítő hatású. Több olyan diákunk is volt, aki a sportot és a fizikát egyaránt szerette, így ők ezek metszeteként a labda fizikáját dolgozták fel. Ugyanennek a projektnek a terméke a *Mérjük (Let's Measure)* című kiselőadás. Az apropót az adta, hogy meg kellett mérnünk, milyen hosszú az autóbuszunk. A sofőr nem volt jelen, mérőszalag nem volt nálunk, volt viszont egy cérnagombolyagunk és persze óránk. A megoldás adta magát: egy viszonylag hosszabb cérnaszálat négy részre hajtottunk, ráakasztottunk egy kis hajdíszt, és meglengettük. Az így kapott inga lengésidejéből megtudtuk a cérna hosszát, s ezzel már könnyen megmérhettük a busz hosszát is. Ez persze elindította a jobbák fantáziáját, és egyéb olyan méréseket is terveztek, amelyek nem szokványosak. Ezek szintén letölthetők honlapunkról.

Most fejeződik be az a kétoldalú projektünk egy francia iskolával, amelyben egymás és saját kultúráját, történelmét, művészetét fedezzük fel. Ennek kapcsán is több természettudományi megfigyelést végeztek a diákok. Ezek közül az egyik a borral volt kapcsolatos, hiszen mindkét terület híres vörösboráról. A kiindulás közös volt: figyeljük meg minden hónapban, hogy mi történik a szőlővel, borral. Ennek összehasonlítása is érdekes, de a mi diákjaink komoly kutatómunkába kezdtek, és a vörösbor mostanában egyre inkább hangoztatott egészségvédő hatását is vizsgálták, feldolgozták. Összefoglalójuk *In vino sanitas* címmel készült el. A projekthez kapcsolódó másik téma sportvonatkozású. A franciák részletesen bemutatták környezetük jellegzetes baszk játékát, a petanque-ot. Mivel nekünk nincs jellegzetes, csak környezetünk, illetve magyarokra jellemző sportágunk, a diákok úgy döntöttek, ők a fiatalokra tipikusan jellemző gördeszkával foglalkoznak. Megvizsgálták, hogyan alakult ki, milyen nagy a népszerűsége, de volt köztük olyan is, aki annak fizikai részével foglalkozott, a jellemző pumpálást, a kacsázást stb. próbálta meg leírni és fizikus szemmel elemezni. Egyik diákunk *Scateboarder* címmel írt összefoglalót, és készített PowerPoint prezentációt, amelyet aztán egy fizika témájú versenyen elő is adott.

Jelenleg futó, *A kulturális sokszínűség ünneplése* című projektünk is számtalan olyan vizsgálódási lehetőséget rejt magában, amely természettudományi vonatkozású. Gondoljunk csak a Tenerife szigetén lévő Teide hegy érdekességére, a megyényi területű sziget két részének nagyon eltérő klímájára. Már születőben van több olyan írás, amely ezeket dolgozza fel.

Ha sikeres lesz pályázatunk, a következő projektünk alaptémája maga is természettudományos: a természeti törvények, amelyek összekapcsolják a nemzeteket. Sokat várunk a projekttől, hiszen sok ország fiataljainak együttes munkája még érdekesebb eredményeket hozhat.

Remélem, a felsorolt példák megmutatták, hogy bármely projektmunka kínálja a lehetőségét, hogy kihasználjuk a fiatalok természetes érdeklődését, a szokatlan helyzetek által még inkább felfokozott megfigyelőképességet, és azt, hogy bármilyen téma alkalmas lehet véletlenszerű tudományos megfigyelésekre és azok leírására, elemzésére. Ehhez kívánok mindenkinek sok sikert!

MÁTRAI ISTVÁN  
projektkoordinátor



## A JÖVŐ A MI KEZÜNKBEN VAN – EURÓPAI GAZDASÁG ÉS KÖRNYEZET THE FUTURE IN OUR HANDS – EUROPEAN ECONOMY AND ENVIRONMENT

Xántus János Idegenforgalmi Gyakorló Középiskola és Szakképző Iskola, Budapest

Iskolánk már 1998-tól folyamatosan sikerrel pályázik a Comenius iskolai együttműködések uniós támogatásra. Eddig megvalósított három projektünk talán legsikeresebbike volt a tavaly lezárult *The Future in our Hands* hároméves projektciklus.

Igyekeztünk olyan témát választani, amely mind a nyolc részt vevő ország számára érdekes, megközelíthető, valamint számos szempont alapján kapcsolható a tananyaghoz, illetve a tanórán kívüli foglalkozások, szakkörök tevékenységéhez. A témaválasztáskor egybehangzó véleménye volt az egyes nemzetek koordinátorainak, hogy a diákokban fel kell ébreszteni az Európa iránti érdeklődést, illetve segítenünk kell a felelősségteljes, a környezetében végbemenő folyamatokat jól megértő gondolkodást. Projektünk céljaként a következőket fogalmaztuk meg: szeretnénk elérni, hogy tanulóink felfedezzék, jobban megértsék a helyi, nemzeti és európai gazdasági, ipari és környezetvédelmi folyamatokat oly módon, hogy részükre lehetőséget teremtsünk a kutatómunkára, illetve lehetővé tesszük számukra, hogy összehasonlítsák az európai közös kihívások kezelésének különböző lehetséges módjait. Célunk volt, hogy diákjaink a projekt segítségével felelősséggel gondolkodó, aktív európai polgárokká váljanak, akik innovatív gondolkodásmódjukkal, gyakorlati tevékenységükkel közösségükre pozitív hatással lesznek.

Projektünk három éve alatt évente egy-egy külön szektorhoz kapcsolódó feladatokat, gyakorlatokat valósítottunk meg. Az első évben a primer szektort tanulmányoztuk, és a környezetre gyakorolt hatását vizsgáltuk. Különös figyelmet szenteltünk az élelmiszergyártásnak, a mezőgazdasági technológiáknak, köztük a műtrágyázásnak. Az egyes mobilitások során összehasonlítottuk az egyes országokban tapasztalt gyakorlatot. Ezen kívül tanulóink lelkesen vetették bele magukat a hazai gasztronómia rejtelseibe: a magyar táplálkozási szokásokról, gasztronómiai hagyományokról, konyhatörténetről, elkészítési módokról változatos formában készítettek ismertető anyagot a többi nemzet számára. Az első projektév záróakordja a belgiumi *Food Court* étel- és élelmiszerfesztivál volt, melyre minden ország gasztronómiai videofilmel, minibüfével készült. Ebből az alkalomból a nyolc ország együttesen jelentette meg nemzetközi receptgyűjteményét.

A második projektévben a szekunder iparágaké lett a főszerep. A választott témákban (sókitermelés-sófelhasználás, papírgyártás-erdőgazdálkodás, cementgyártás-betongyártás) a gyerekeknek kutatólaborokat szerveztünk, ahol csoportokban, Internet, könyvtár és a kémia/biológia/földrajz szakos kollégák segítségével együtt kereshettek választ a felmerülő kérdésekre. Ebben a tanévben különös hangsúlyt kaptak a *field-tripek*, gyárlátogatások, melyek során a diákok értékes gyakorlati ismereteket szerezhettek a választott témákban (pl. Dunaújvárosi Papírgyár, Dunacell, Csomagológyártó, Holcim Kft. miskolci cementgyára, lengyelországi Wieliczka sóbánya, a portugál Renova környezetbarát papírgyár, a portugál Cecil cement- és betongyár, a belga Linopan NV és a Spano NV gyárak). A tereplátogatások tanulságait minden mobilitás folyamán (és itthon is, amikor külföldiek érkeztek hozzánk) workshopok keretében dolgoztuk fel, nemzetközi csoportokban.

Az utolsó projektévben a harmadik gazdasági szektor következett, különös figyelmet szentelve a turizmusnak, illetve környezetre gyakorolt hatásainak. A záró projektév központi eseménye a valamennyi



részt vevő ország delegációját vendégül látó krakkói nemzetközi találkozó volt. Minden iskola saját prezentációval készült, melyben egy, az országában fellelhető problémát mutatott be. Az előadások kivétel nélkül a turizmus ökológiai és gazdasági aspektusai közötti konfliktust dolgozták fel. A találkozón a diákok közösen kerestek megoldást a felvetett problémákra. Minden egyes iskolában fotó- és képzőművészeti versenyt rendeztünk, melynek témája a lakóhelyi turizmus volt. A nyertes alkotásokat Krakkóban állítottuk ki, ahol nemzetközi szinten is győztest hirdettünk különböző kategóriákban. Szintén a krakkói konferenciára készült el legfontosabb projekttermékünk, egy diákoknak szóló nemzetközi útikönyv: *Young Persons' Guidebook to Europe*, melynek elkészítésében minden partnerország részt vett. Minden iskola tanulói saját maguk által választott, érdekesnek tartott szemszögből mutatták be lakóhelyüket. A *guidebook* része volt egy túlélőszótár is, mely most már minden nyelven rendelkezésünkre áll. Annak érdekében, hogy növeljük a diákok és a tanárok nemzetközi mobilitásának számát és minőségét, ebben a projektciklusban több multilaterális mobilitást szerveztünk, mint bilaterális. Ez többoldalú cserét jelent, azaz egy diákcsera alkalmával legalább három ország diákjai tevékenykedtek együtt, ami tapasztalataink szerint összehasonlíthatatlanul jobb eredményeket hozott. Az, hogy nemzetközi csoportokban dolgoztunk a nagyobb diákkonferenciák alkalmával (ahol mind a nyolc ország jelen volt), illetve valamennyi diákcsera kapcsán, növelte a résztvevők motivációját, javította nyelvi képességeiket.

A projektben részt vevő tanulók roppant büszkék arra, hogy hazánkat ők képviselhették a nemzetközi együttműködésekben. Nyelvhasználatuk, tárgyalóképességük magabiztosabbá vált, hiszen a mobilitások alkalmával több ízben kellett prezentálniuk, beszámolniuk, vitatkozniuk és véleményt alkotniuk. Az előkészítő, kutató tevékenység során rájöttek: akkor szerezhetik be a legértékesebb információkat, ha nem félnek megkérdézni olyasmit, ami érdekli őket. A mobilitásokat megelőzően a nemzetközi kiscsoportok internet segítségével már kapcsolatba kerültek, előre megismerkedtek, megbeszélték a tennivalókat. Még a csendes, visszahúzó tanuló is előbb-utóbb feloldódott, ügyesen kommunikált a nemzetközi csapatban. Tanulóink – a sok partnerintézményből érkező diákokkal való kapcsolattartás révén – nyitottabbak lettek más európai kultúrára. Itthon lelkendezve mesélték, hogyan esznek, alszanak vagy testedzenek például a norvégok, a belgák mennyire spóroznak a fűtéssel és a vízzel, és hogy Európa más országaiban mennyire központi kérdés a környezetvédelem, az élhető városok fenntartása.

Úgy vélem, projektünk sikere a változatos és nagyszámú projekttermékekben is megmutatkozik, melyekre nagyon büszkék vagyunk: kiállítások, művészeti alkotások, tanulmányok, PowerPoint előadások

sora, receptkönyv, útikönyv, évente két hírlevél, közös weboldal, logóverseny, oktatási segédanyagok, kisfilmek, stb.

A diákfogadás, programszervezés, mobilitások szervezése iskolánkban egyre olajozottabban működik, mindennek szabályozott, bejáratott útja van, a kollégák ismerik felelősségeiket, feladataikat, és jó olyan csapatban dolgozni, ahol mindenki a siker érdekében buzgólkodik. Kollégáim – bár tőlem és az iskolavezetéstől minden segítséget megkapnak – egyre önállóbbak, kezdeményezőbbek.

A partnerországok pedagógusai kivételesen jól tudtak együttműködni, mivel több éve együtt dolgozó partnerintézmények vettek részt a projektben. Mint régi ismerősök, elmondhatjuk, hogy a kommunikáció országaink között problémamentes és olajozottan működött. Napi e-mail és telefonkapcsolatban maradtunk a projekt idején mindvégig, ami elősegítette a felmerülő problémák mielőbbi megoldását. Az egyes országokra bízott koordinációs feladatok kapcsán gondosan ügyeltünk arra, hogy minden szükséges információt, elkészült anyagot, videót, beszámolókat idejében eljuttassunk egymáshoz. A közös munka során végig érezhető volt a partnerek kölcsönös támogatása. Egy nagy nemzetközi család tagjai vagyunk, és erről ugyanígy vélekedik a többi partner is: valamennyi résztvevő hosszú távú együttműködésben bízik. Soha nem reméltünk ilyen kiterjedt diákcsere-rendszert, fantasztikus lehetőségként éljük meg azt, hogy partnereinken keresztül jelen vagyunk egész Európában. A jövőben rendszeres diák- és tanárcserék, közös módszertani és kulturális programok megvalósulását várjuk, melyek segítik iskolánk sikeres működését, illetve versenyképességét a magyarországi oktatásban.

GRABANT ANITA  
projektkoordinátor

## NYELVTANULÁS ZENÉVEL

### Irinyi János Általános Iskola és AMI, Balatonfűzfő

Az iskolánkban elkészített pedagógiai projektek konkrét célja minden esetben az volt, hogy a Comenius iskolai projekttalálkozókon olyan idegen nyelvű műsort tudjanak bemutatni a magyar tanulók, ami hozzájárul a gyermekek kompetenciafejlesztéséhez a lehető legtöbb vonatkozásban. A bemutatott projekt arról szól, hogyan lehet idegen nyelvű zeneszámok felhasználásával teret adni a tanulói kreativitásnak a nyelvi órákon és tanórán kívül (esetünkben a *Rammstein* nevű német együttes *Sonne* című száma került feldolgozásra).

A projekt fókuszában a nyelvtanulás áll, ezen belül a szókincsbővítés egy zeneszámhoz készített elektronikus prezentáción keresztül. A tanulók elektronikus szótárral dolgozzák fel a dalszöveget, majd vizuálisan megjelenítik a szöveg jelentését a diákon. A dalt megtanulják élelni is, majd mozgást, esetleg kosztümöket, díszletet találnak ki hozzá. A nagyobbak klipet is készíthetnek. A projekt alatt végig csoportokban dolgoznak. A tevékenységorsó tehát kiváló lehetőséget ad a művészeti, a kommunikációs, a digitális és a szociális kompetenciák fejlesztésére is a nyelvi ismeretek és kompetenciák bővítésén kívül. Mivel idegen nyelvi anyag feldolgozása történik, megjelenhetnek a nyelvi tudáselemek mellett interkulturális ismeretek is.

A projekt teljes egészében a tanulói kreativitásra épül, teret ad az önkifejezésnek. A dalt maguk a tanulók választották, hogy motiváltak legyenek a feladatra. A dalszöveg lefordítása után szabad kezét kaptak abban, hogy a szöveget hogyan jelenítsék meg az elektronikus prezentáción, hogyan, milyen ruhában, milyen díszletekkel, mozgáselemekkel adják elő. Természetesen a projektet mentoráló pedagógus az egész tanulási folyamat alatt ügyelt arra, hogy a tanulók a feladatmegoldások közben új ismereteket, eljárási technikákat, egyre magasabb fokú kivitelezési módokat sajátítsanak el. A pedagógus és a szakértők abban segítettek, hogy a lehetőségekhez képest a legjobb minőségű legyen a megszülető produkció.

A tanulóknak tetsző zeneszámok feldolgozásával növelhetjük a nyelvoktatás eredményességét, hatékonyságát, és fokozhatjuk a nyelvtanulás iránti motivációt. Ez azért fontos, mert a nyelvtanulási folyamat alatt számos esetben felhasználható a módszer bármely idegen nyelv esetében és bármely iskolai szinten. A dalszöveg megjelenítése a prezentációs bemutatón, illetve az előadás megszervezése, megvalósítása tartalmazhatnak közvetlenül a kreativitás fejlesztésével kapcsolatos elemeket.

Ma már az intézmény hagyományaihoz tartozik, hogy rendszeresen készülnek hasonló idegen nyelvi projektek. A Comenius nemzetközi projektek találkozóin kívül az előadás bemutatható a Forrás idegen nyelvi tanulóközpontok rendezvényein, illetve a rendszeres idegen nyelvi műsorok szervezése segíti az iskolák nyelvoktatási eredményességének nyilvánossá tételét.

Az ötlet az első Comenius vendégfogadásra való készülés közben született. Az együttműködésnek köszönhetően a projekt eredményeként létrejött előadást anyanyelvi nézők is megtekinthetik. A nemzetközi kapcsolatok lehetővé tették, hogy a módszert határainkon kívül is kipróbálják a nyelvtanárok.

A projekt alatt számos lehetőség adódik arra, hogy a tanulókat a kreativitásuk megmutatására, önálló feladatmegoldásra ösztönözzük. Érdemes a projekt alatt a tanulókkal portfóliót és/vagy tanulási naplót vezetni, vezettetni. A motiváció megtartása és a pedagógiai projektnek való megfelelés érdekében biztosítani szükséges a nyilvánosságot és a projekt utógondozását.

A projekt közvetlen célcsoportja a tanulói nyelvi csoport volt, a közvetett célcsoportba számítjuk a rendezvényen részt vevő többi szereplőt, illetve a külföldi vendégiskola delegációját. A műsorra meghívást kapott az egész iskolaközösség: a nem szereplő osztályok, az iskola tanárai és a szülők is.

Az előadott műsor mellett komoly eredmény a kompetenciák látható, mérhető fejlődése. A fejlesztés területei: aktív figyelem, idegen nyelvű szöveg olvasása, szövegszerkesztés, elektronikus szótár használata, digitális kompetenciák, prezentáció készítése, képi ábrázolás, képek keresése keresőprogramokban, ClipArtok használata, esztétikai kompetencia, együttműködési készség, idegen nyelvi kommunikációs készség, interkulturális kompetenciák, memória, szótanulás, ritmusérzék fejlesztése, fonetikai készség, éneklési készség fejlesztése, előadói kompetenciák, önkifejezés.

A tanulók körében annyira népszerű lett ez a kezdeményezés és a módszerek, amiket alkalmaztunk, hogy már saját maguk kérik az újabb és újabb hasonló projektmunkákat.

Az intézmény életébe, az idegennyelv-oktatásba beleépült a hasonló projektek szervezése. A tanulók bátrabban szerepelnek és mutatják meg a tudásukat egy-egy idegen nyelven.

Leginkább azt lehet kiemelni jó példaként, hogy ez a projekt bármely tanulói életkorban használható, és a módszerek közül több felhasználható egyéb műveltségterületek oktatásában is. A vizualitás – főleg, ha kreatív a megjelenítés – fokozza a tanulási tartalmak megjegyezhetőségét. A módszer könnyen átvethető, alkalmazható. Fontos, hogy a pedagógustól sok előkészítő munkát kíván, és a teljes folyamat alatt szükség van a megfelelő informatikai eszköz- és tudásháttérre.

BANDINÉ LISZT AMÁLIA  
projektkoordinátor



## SZIVÁRVÁNY – KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ A RAINBOW PROJEKTBEN

Arany János Általános Iskola és Gimnázium,  
Százhalombatta

A százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnázium eltérő tantervű tagozata az angliai Durham Trinity School koordinátor intézménnyel, MRS. ANN SOUTHREN irányításával észt, lengyel és román partnere

ekkel vesz részt a projektben. A tanulók sajátos nevelési igényűek (*sni*), és különböző kihívásokkal küzdenek, vagyis azért tanulnak szegregáltan, mert a szükségleteik miatt integráltan nem nevelhetők. Többségüknek talán soha nem lesz lehetősége arra, hogy Európa bármelyik országába, de még akár saját hazáján belül is utazzon. Így azt gondoltuk, hogy behozzuk az osztálytermekbe Európát.

A kreativitás fogalma definiálható a gyógypedagógusokra és a sajátos nevelési igényű tanulóokra is. Egyrészt a mindenkor változó világ kihívásainak megfelelni, a tanulói szükségletekre sokféleképpen reagálni tudó, csapatokban alkotni képes pedagógusközösség, másrészt a tanulók képességeinek a maximális fejlesztése, vagyis kompetenciafejlesztés, gazdagítás, továbbépíthető tudás alapozása, az élethosszig tartó tanulásra felkészítés. Célkitűzésünk, hogy adott szervezeti keretek között, tantervi rendszerben olyan extracurriculáris tartalmakat emeljünk be a napi munkába, amely a személyiség minél teljesebb kibontakozását támogatja.

A téma a körülöttünk lévő világ, de elsősorban az *sni* tanulók számára elérhető világ: például időjárás-megfigyelés, növénymagok ültetése, gondozása, madáretetés, az iskola és az osztályterem, a család, a település, ahol élünk, a hagyományok, szokások, az ünnepek, ételeink, népünk megismerése. Így alkalmunk van megünnepelni nemzetközi szinten azt, amiben hasonlóak és különbözőek vagyunk.

Az alprojektek kidolgozását a tanulók teljes körű bevonásával végezzük, melyet tanári csapatok támogatnak. A népművészet és a kézműves technikák – nemezelés, szövés, batikolás, viaszfestés, gyöngyfűzés, agyagozás, körmön fonás, montázs, stb. –, a rajzolás és festés a tanulói kreativitás fejlesztésének kiemelt területe. A tanulók képzőművészeti alkotásaiból évente kiállítást szervezünk, melyet megosztunk a város lakóival is. 2008-ban egy nemzetközi vándorkiállítás mutatta be tanulóink és a pedagógusok legszebb munkáit. Hagyományt teremtettünk az iskolai és osztálytermi fali tablókkal, a Tanévzáró Gálával, a Charity Show-val. Az adventi időszakban a téma a karácsonyi készülődés, ajándékok, dísz tárgyak készítése és a betlehemes műsor. A tanévet minden tanuló részvételével zenés, táncos előadással, színdarabbal zárjuk. Ezeket megosztjuk az érdeklődőkkel, partnerintézményekkel fotók, filmek segítségével, projektatlalkozók keretében. A helyi média is beszámol a rendezvényeinkről. Meghívjuk azokat az iskolákat Bajáról, Dunaújvárosból, Érdről, amelyek a disszemináció révén csatlakoztak projektünkhez. Az adakozás napján a tanulóink szüleikkel és tanáraikkal maguk készítették ajándéktárgyakat, édességeket, süteményeket ajánlanak fel, és az ebből gyűjtött pénzt karitatív célra befizetjük a Baptista Szeretetszolgálatnak és az iskolai alapítványnak.

A projekt minőségbiztosítási rendszerének bevezetésével évente mérjük a tanulók európai uniós ismereteinek gazdagodását. A három éves fejlesztőmunka eredménye egy füzet Európáról, amely tagozati

tananyagként beépült a tanítási folyamatba, és megosztottuk egy többségi osztállyal. Az Európa Hét keretében 2009-ben vetélkedő formájában adtak számot a tanulók tudásukról. Az *sni* tanulók integráltan vettek részt a csoportokban, ezzel a tanulók motivációit, empátiás készségét, altruizmusát, kooperativitását és kompetenciáit fejlesztettük.

A kreativitás és innováció szervezeti szintje emelkedett a projektmunka módszertanával, a teamekben való alkotás képességével. Az angol nyelvtanulás a gyógypedagógusok és a tanulók körében teljes körű. Tanulóink szülői kérésre rehabilitációs órakeretben kommunikáció-központú nyelvtanulásban vesznek részt. Karácsonykor és a Tanévzáró Gálán angol nyelvű dalok, szerepjátékok formájában adnak számot tudásukról. A számítógép használata ugyancsak szervezeti szinten fejlődött a projektnek köszönhetően, beleértve a szövegszerkesztést, internethasználatot, levelezést, fotók tárolását, szerkesztését, stb. A dokumentációs rendszer kiépítése tudatos és tervezett folyamattá vált osztálytermi és tagozati szinten. Minden tanévben készül egy évkönyv a csoportokról. A zenetanulás a projektnek köszönhetően népszerűvé vált; furulyázni tanulnak a tanulók és néhány tanár, illetve egy kolléga gitározni kezdett a projekt hatására, és mára furulyázik és citerázik is.

Autizmussal élő tanulóink számára festésterápiát vezetünk be, és a durhami projekttalálkozón a kreativitás napja alkalmából más országokkal és más módszerekkel együtt ezt a módszert is megosztottuk a tanulókkal és a nemzetközi teammel. Az erről készült filmet több száz szakértőnek mutatták be az Egyesült Királyságban.

A módszertani gazdagodás elemei közé tartoznak a következők: projektmódszer, kooperatív technikák, teammunka, festésterápia, kommunikációs technikák – Machintos, PECS (képekkel, piktogramokkal támogatott rendszer beszélni nem tudó tanulók számára) –, idegen nyelvi kommunikáció, a számítógép használata, népművészeti, kézműves technikák elsajátítása, disszemináció, dokumentációs rendszer, PR tevékenység, angol nyelvtanulás, ének-zene...

A nemzetközi kapcsolatok révén lehetővé vált számunkra a projektben részt vevő országok oktatási rendszerének és az *sni* tanulók ellátási rendszerének saját élményű megismerése, az idegen nyelvi kommunikáció és a projektmódszer gyakorlása. Nem várt, „járulékos” eredmény, hogy megtanultunk hatékonyabban dolgozni! A projekt áttételesen hozzájárult a Regionális Autista Központ létrejöttéhez, szakmai munkájának gazdagításához, a sajátos nevelési szükséglet, a minőségelvű nevelés-oktatás tartalmi bővítéséhez, fogalmi definiálásához. Meggyőződésünk, hogy fel kell készíteni a társadalmat az integrációra, miközben vannak olyan tanulók, akiket szintén fel kell készíteni az integrációra, és vannak olyanok, akik csak szegregált neveléssel fejleszthetők eredményesen.

Az International School Award kitüntetést 2009-ben a koordinátorintézmény megosztotta velünk, amire nagyon büszkék vagyunk.

DR. NAGYPATAKINÉ HAJZER ANNA  
projektkoordinátor



## MEGOSZTANI A VILÁGUNKAT – CONDIVIDERE IL MONDO

Orczy István Általános Iskola, Szeged

A szegedi Orczy István Általános Iskolában diákjaink az angol, a német és az olasz nyelv közül választhatják ki, melyiket szeretnék tanulni. Olasz nyelvtanárként természetesen fontosnak tartom, hogy az általam na-

gyon szeretett nyelvet és kultúrát minél több tanuló válassza, megismerje. Ennek egyik fontos tényezője a motiváció. A hagyományos tanórai munkaformák mellett új, kreatív eszközök használata az olasz nyelv elsajátítása érdekében az egyik elsődleges cél, amelyet projektünk kezdetén kitűztünk.

Az eTwinning program segítségével az EU tagállamai, a tagjelölt országok iskolái partnerkapcsolatot alakíthatnak ki egymással, és egy közös projekten, változatos módon dolgozhatnak együtt az IKT eszközök széles körű felhasználásával. Mindez hozzásegít ahhoz, hogy hatékonyan felhasználjam diákjaim érdeklődését az új technikai eszközök iránt, a nyelvtanítás céljai érdekében, és hogy a gyerekek minél szélesebb körben megtapasztalják, hogyan lehet egy európai program keretében együttműködni kortársaikkal.

Az olasz nyelvet a diákok második idegen nyelvként, szakköri formában tanulják, mintegy negyvenen. A gyerekek szerettek volna olasz barátokat, levelezőtársakat keresni, ahogyan én is szerettem volna olyan iskolát, kollégát találni Olaszországban, aki nyitott a közös munkára. Így leltem rá végül az interneten a Sienához közeli Arnolfo Di Cambio iskolára.

Tudjuk, hogy mindannyian a közös Európa lakói vagyunk, ahol a kultúrák közti különbség nem elválaszt, hanem hídként kapcsol össze minket. Pedagógusként fontosnak tartom, hogy a gyerekek mihamarabb személyes kapcsolatokat építsenek ki egymással, amelyeket a későbbi években is tovább építhetnek, így használják a nyelvórán elsajátított ismereteket, új kifejezéseket. A programban idegen nyelven, olaszul levelezünk, megismerjük társaink kultúráját, országát, megosztjuk egymással világunkat az informatikai eszközök segítségével. Az elmúlt években rengeteg közös programot szerveztünk, mert szeretnénk, ha minél többen megismernék projektünket, közreműködők széles körét bevonva. Eredményeinket mindkét iskolában megmutatjuk a többi diáknak is.

2007 februárjában Casole D' Elsába utaztam az Arnolfo Di Cambio iskola meghívására. Bemutattam városunkat, Szegedet egy prezentációban, beszéltem iskolánkról és a projektünkről is. A találkozó hatására még intenzívebb lett a közös munka. Fotóalbumba kerültek a képek húsvéti ételeinkről, a locsolkodásról, az iskolai ünnepekről, igyekeztünk magyar hagyományainkat bemutatni partnereinknek. Mi pedig megismerhettük az érdekes olasz szokásokat, például a *Paliót*, a Casole D' Elsában évente megrendezett lovas futamot.

Aki jól szerepel az olasz versenyeken, jutalomból eljuthat Olaszországba. Az olasz Külügyminisztériumból már kétszer nyertünk 2000 euró támogatást tanulmányi kirándulásra, így eljutottunk Velencébe, Triesztbe és az óriási élményparkba, Gardalandba tavaly tavasszal. 2008-ban megnéztük Rómát, a Vatikánt, jártunk Riminiben, Sienában, San Gimignano-ban. A diákok így bepillantást nyerhettek az olasz kultúrába, láthattak történelmi és kulturális emlékeket, és gyakorolhatták az olasz nyelvet. Az élmények erősítették a nyelvtanulási kedv növekedését.

Mivel a postai levélváltás körülményes volt, hosszabb idő telt el, amíg megérkezett a válasz leveleinkre, ezért elhatároztuk, hogy chatelni fogunk: ugyanabban az időben ültünk a számítógép elé, és egész délelőtt beszélgettünk egymással. Míg a mi iskolánkban van számítógépes tanterem, az olaszországi iskolának egyetlen olyan számítógépe volt, amely összeköttetésben állt az internettel. A chatelés után azonban az olasz iskola az ottani önkormányzat segítségével több számítógéphez jutott. Erről a diákok és a tanárok tréfás képregényben emlékeztek meg, amivel megnyertek egy ottani eTwinning versenyt.

Már kétszer tartottunk karácsonyi műsort a szegedi Olasz Kulturális Központban. Az ünnepségre eljött DR. PÁL JÓZSEF tiszteletbeli konzul, a Szegedi Tudományegyetem olasz tanszékének vezetője, de megjelentek olasz lektorok, nyelvtanárok is.

Minden évben megrendezzük a *Gianni Rodari Emlékversenyt*. Idén április 25-én érkeztek a gyerekek versenyezni, akik Rodari verseit, meséit mondják el, táncolnak. A szegedi iskolák mellett ebben a tanévben már Budapestről is jöttek diákok. A legügyesebbek értékes díjakat kaptak. Az elmúlt években sokan készítették illusztrációt az olasz író meséi alapján. A versenyzés mellett kézműveskedtünk is. Készítettünk mozaikot, könyvjelzőt, ablakdíszet, a versenyzők által közösen készített velencei mozaik iskolánkat díszíti.

Megismertük a boccia nevű sportot, részt vettünk az ifjúsági Európa Bajnokságon, amit Svájcban rendeztek meg. Hatalmas tablókat készítettünk Szegedről és Casole d' Elsáról, barátaink városáról. Képeken mutatjuk be olaszországi kirándulásunkat és minden eredményünket, amire büszkék vagyunk. A *La Mia Italia* („Az én Itáliám”) versenyen a diákok azt rajzolták le, hogyan képzelik el partnerünk országát. Idén kilenc tanulónk munkáját jutalmazták és állították ki a budapesti Olasz Kultúrintézetben.

Ebben a tanévben teljesült a gyerekek kívánsága, személyesen is megismerkedhettünk az olasz diákokkal. Megrendeztük az Olasz Kultúra Hete programjait, így decemberben több mint hatvan olasz vendég érkezett hozzánk. Jöttek diákok, akik szép színielőadást és karácsonyi koncertet adtak, mi pedig olasz nyelvű karácsonyi műsorral vártuk őket. Közösen mentünk el Ópusztaszerre, hogy megmutassuk nekik az Emlékparkot. Eljöttek a testvériskolánk tanárai, akik előadásokat tartottak az olasz kultúráról, az iskola művészeti és környezeti nevelési programjáról. Itt volt LUIGI SEBASTIANI, Siena tartomány oktatási vezetője is, az olasz Oktatási Minisztérium képviselőjében. Vendégeinket fogadták a szegedi Városházán. Az olasz *La Nazione* című lap a diákokat a „kultúra és a művészet nagyköveteiként”, az eseményt pedig módszertani turnéként jellemezte.

Büszkék vagyunk rá, hogy Minősített eTwinning Projekt, Quality Label címet és Európai Minőségi Díjat nyertünk. Ezt olyan projekteknek ítélik oda, amelyek európai szinten is átfogóan jó minőségűek. Programunkról beszámolt a Szegedi Körzeti Stúdió, a TiszapArt televízió, a Délmagyarország című regionális napilap, a La Nazione folyóirat, a Dorozsmai Napló, a La Fragola internetes olasz diákújság, sőt az olasz Oktatási Minisztérium is elismerte munkánkat. Nemrégiben a Canale Tre nevű olasz televízió csatorna mutatta be testvériskolánkat és a közösen készülő projektünket.

A 2008/2009 tanévben az olaszul tanuló gyerekek 19 díjat nyertek városi és országos olasz nyelvi és kulturális versenyeken.

Az elmúlt három évben rengeteg élménnyel gazdagodtunk, részt vettünk versenyeken, készítettünk videoklipet, új barátaink lettek, kirándultunk, a gyerekek élményszerű tanulás keretében ismerik meg az olasz nyelvet és kultúrát, rendezvényeinken sok vendég, szülő vesz részt, támogatva bennünket és a programot. Projektünk jó példa arra, hogy a kultúra egy-egy területe, a hagyományok a modernitással, a technikai eszközök széles körű felhasználásával hasznosan segítik a nyelvtanítás céljainak megvalósítását.

KISS MÓNIKA  
olasz nyelvtanár, projektkoordinátor

## DRÁMÁVAL A KOMPETENCIAFEJLESZTÉSÉRT

### Káva Kulturális Műhely, Budapest

A DICE (*Drama Improves Lisbon Key Competences in Education – A dráma fejleszti a lisszaboni kulcskompetenciákat az oktatásban*) egy Európai Unió által központilag támogatott, tizenkét ország szervezeteit átfogó, nemzetközi kutatási projekt.

A projekt kezdeményezője és vezetője a magyar Káva Kulturális Műhely. A projektben tizenkét országból vesznek részt civil szervezetek, egyetemek, kulturális központok.

A projekt céljai:

1. Egy interkulturális, kvantitatív és kvalitatív módszereket is használó kutatással bizonyítani, hogy a dramatikus tevékenységek az oktatásban hatékonyan képesek a lisszaboni kulcskompetenciákat fejleszteni. A kutatások alapján egy ún. *Zöld könyv (Green Paper)* kiadása, amelyet széles körben terjeszteni fogunk az oktatás és a kultúra döntéshozói és szereplői körében, európai, nemzeti és helyi szinten egyaránt. A *Zöld könyvet* legalább 12 nyelvre fordítjuk le.
2. Egy olyan Európai Drámapedagógiai Oktatási Csomag összeállítása, amely a pedagógusokat abban segítheti, hogyan használják a dramatikus tevékenységeket az oktatásban a lisszaboni kulcskompetenciák fejlesztésére. Az kiadvány vezető szakmai szerzője CHRIS COOPER, az angliai Big Brum Színházi Nevelési Társulat művészeti vezetője. A kiadványt legalább 12 nyelvre fordítjuk le.
3. Az egyes részt vevő országok drámapedagógiai gyakorlatának összehasonlítása, a különféle módszertanok terjedésének, a különböző irányzatokat képviselő szakértők mobilitásának segítése.

A dramatikus tevékenységek az oktatásban a korábbi kutatások, megfigyelések alapján igen hatékony eszközöknek bizonyultak többek között az alábbi társadalmi és pedagógiai területeken: a szociális kohézió erősítése, aktív állampolgárságra való érzékenyítés, kultúrák közötti párbeszéd segítése, nemek közötti egyenlőségre való érzékenyítés, a kreativitás fejlesztése, versenyképesség javítása, az emberi jogok megértésének segítése, a demokrácia-attitűdök változása, a tolerancia megerősítése, más népek és kultúrák elfogadása, az európai polgársághoz való hozzájárulás.

Jelen kutatásban a következő öt kulcskompetenciát vizsgáljuk<sup>1</sup>:

- **Anyanyelvi kommunikáció** – A kommunikáció a gondolatok, érzések és tények szóbeli és írásbeli formában történő kifejezésének és értelmezésének képessége (szövegértés, beszéd, olvasás és írás), valamint a megfelelő módon történő nyelvi érintkezés képessége a társadalmi és kulturális kontextusok teljes skáláján – az oktatásban és képzésben, a munkahelyen, otthon és a szabadidőben.
- **A tanulás tanulása** – A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a

<sup>1</sup> A definíciók magyar fordításának forrása:

[http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=kompetencia-02\\_kulcskompetenciak](http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=kompetencia-02_kulcskompetenciak)

problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának a képessége. Általánosabban fogalmazva a tanulás tanulása erőteljesen befolyásolja, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

- **Személyközi és állampolgári kompetenciák** – A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a köz-, mind a magánéletben alkalmazhatók.
- **Vállalkozói kompetencia** – A vállalkozói kompetenciának egy aktív és egy passzív összetevője van. Magában foglalja egyrészt a változás kiváltására való törekvést, másrészt a külső tényezők által kiváltott újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának a képességét. A vállalkozói kompetencia része az egyén felelőssége saját – pozitív és negatív – cselekedetei iránt, a stratégiai szemléletmód kialakítása, a célok kitűzése és elérése, valamint a sikerorientáltság.
- **Kulturális kompetencia** – A kulturális kompetencia a gondolatok, élmények és érzések különféle módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet révén – történő kreatív kifejezésének fontosságát foglalja magában.

Mindezen kompetenciák olyan alapkészségei az élethosszig tartó tanulásnak, amelyek elengedhetetlenül szükséges feltételei a fiatalok egészséges felnőtté válásának, napjaink társadalmában a sikeres helyállásnak, valamint az európai polgárságnak. Hiszünk abban, hogy a dramatikus tevékenységek az oktatásban pozitív hatással vannak mindezekre az alapkompenciákra, így hiánypótló szerepet töltenek be napjaink oktatási rendszerében, amely sok európai országban gyakran még nem képes megbirkózni az új kihívásokkal.

A projekt azért innovatív, mert ez az első olyan – elsősorban kvantitatív módszertannal dolgozó – kutatás, ami a dramatikus tevékenységeknek a liszaboni kulcskompetenciákra gyakorolt hatását vizsgálja, azzal a fontos hozzáadott értékkel, hogy az eredményeket a döntéshozók és az érintettek nagyon széles körével meg fogja ismertetni.

A projekt legfontosabb eredményei a *Zöld könyv* és az *Európai Drámapedagógiai Oktatási Csomag*. Valamennyi részt vevő országban konferenciákon, műhelyeken ismertetjük meg ezeket a dokumentumokat a döntéshozókkal és az érintettekkel. A projektet 2010 októberében egy európai döntéshozókat bevonó konferencia zárja Brüsszelben.

A projekt legfontosabb célcsoportjai a különböző szinteken az oktatás és kultúra területén felelős pozícióban dolgozó döntéshozók, valamint az oktatási és kulturális élet szereplői: tanárok, iskolaigazgatók, a területen dolgozó szakmai intézmények és civil szervezetek munkatársai, és természetesen maguk a diákok. Csak a kutatásba bevont dramatikus foglalkozásokon keresztül a 12 országban összesen mintegy 12 000 diák kedvezményezettje lesz a projektnek.

A konzorciumot vezető Káva Kulturális Műhely Budapest első és Magyarország legnagyobb színházi nevelési társulata, magas szakmai színvonalon, elismerten működő, hazai és nemzetközi programokat benyújtó drámapedagógiai és színházi műhely. Fő tevékenységünk színházi nevelési (*Theatre in Education – TIE*) programok készítése és rendszeres megvalósítása általános és középiskolai csoportoknak, ugyanakkor elköteleztünk vagyunk drámaprogramok és hosszabb távú drámaprojektek megvalósításában is. Az ország különböző pontjain főként 9–16 éves, sok esetben hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok csoportjaival dolgozunk. Programjaink során magas esztétikai minőségre és a tanulási formák komp-

**A konzorcium tagjai mind a saját országukban, mind nemzetközileg szakmailag elismert szervezetek, és mind az állami, mind a civil szektort reprezentatívan képviselik.**

#### Konzorciumvezető:

- Magyarország: KÁVA KULTURÁLIS MŰHELY

#### Konzorciumi tagok:

- Hollandia: LEESMIJ ALAPÍTVÁNY
- Lengyelország: GDANSKI EGYETEM (UNIWERSYTET GDANSKI)
- Románia: SIGMA ART ALAPÍTVÁNY (FUNDATIA CULTURALA PENTRU TINERET SIGMA ART)
- Szlovénia: TAKA TUKA KLUB (DURŠTVO TAKA TUKA)
- Anglia: BIG BRUM SZÍNHÁZI NEVELÉSI TÁRSULAT (BIG BRUM THEATRE IN EDUCATION CO. LTD.)

#### Társult tagok:

- Csehország: KÁROLY EGYETEM, PRÁGA (CHARLES UNIVERSITY, PRAGUE)
- Norvégia: BERGENI EGYETEM (HOGSKOLEN I BERGEN)
- Palesztina: THEATRE DAY PRODUCTIONS
- Portugália: LISSZABONI EGYETEM (UNIVERSIDADE TÉCNICA DE LISBOA)
- Szerbia: DRÁMAPEDAGÓGIAI KÖZPONT CEDEUM (CENTAR ZA DRAMU U EDUKACIJI I UMETNOSTI)
- Svédország: GYEREKEK ÉS FIATALOK KULTURÁLIS KÖZPONTJA, UMEA (KULTURCENTRUM FÖR BARN OCH UNGA)

lex alkalmazására törekszünk. Társulatunk 1994-ben kezdte munkáját, 1997 őszétől vált teljesen önállóvá. Munkatársaink Magyarország legtapasztaltabb szakemberei közé tartoznak a dráma, a színházi nevelés és a civil menedzsment területén.

A DICE program a Káva eddigi történetének legnagyobb szakmai projektje. Tizenkét ország szakembereinek (színész-drámatanárok, rendezők, színészek, drámatanárok és kutatók) együttműködésében a dráma és a színházi nevelés hatásvizsgálatát végezzük komplex (kvalitatív és kvantitatív) kutatási módszertan segítségével. Anyagi és főként szakmai értelemben is hatalmas volumenű munkáról van szó, melyből az érintett országok drámapedagógusai és a tágabb európai drámás közösség is bőven fognak profitálni (remélhetőleg már középtávon). Érdemes megemlíteni, hogy ilyen kaliberű kutatás a dráma és a színházi nevelés területén eddig nem létezett.

CZIBOLY ÁDÁM  
projektvezető

Kapcsolat: Káva Kulturális Műhely  
H-1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a., Hungary  
tel/fax: (+36 1) 315 0781  
web: [www.kavaszinhas.hu](http://www.kavaszinhas.hu)

Projektvezető: Cziboly Ádám  
mobil: (+36 20) 335 6504  
e-mail: [cziboly.adam@kavaszinhas.hu](mailto:cziboly.adam@kavaszinhas.hu)  
Skype: [cziboly.adam](https://www.skype.com/name/cziboly.adam)

A DICE projekt honlapja: [www.dramanetwork.eu](http://www.dramanetwork.eu)

ERASMUS  
| felsőoktatás |



## „HISZEN RÖGTÖNÖZNE MINDEN ÉPKÉZLÁB GYERMEK, HA HAGYNÁK”<sup>1</sup>

### Egy Erasmus ösztöndíjas időszak tapasztalatai

KODÁLY Zoltán gondolata a gyermekek szabad improvizációjáról ma is aktuális, több magyar alternatív zenepedagógiai módszer alapját képezi. A következőkben azonban egy angol zenepedagógus kreativitásra, improvizálásra buzdító módszerét mutatom be, melyet nemrég mutatott be Kodály hazájában.

Erasmus tanulmányaimat a Kaposvári Egyetem angliai partnerintézményében, a Bath Spa University-n töltöttem. Az ösztöndíj során megismerkedtem egy más, a magyar kultúrától eltérő hagyományokon alapuló zeneoktatással, melyben leginkább az fogott meg, hogy az órákon a tanító önálló zenei megnyilvánulásra ösztönzi a tanulókat, így lehetőség nyílik egyéniségük kibontakoztatására, kreativitásuk fejlesztésére.

Amikor improvizációról beszélünk, legtöbbször elsőként a jazz jut eszébe, pedig az improvizáció nem csupán néhány kivételesen tehetséges zenész kiváltsága, hanem minden hétköznapi vagy mentálisan-testileg sérült emberé is lehet. A zenei improvizációs képességet különböző kreatív zenei gyakorlatokkal fejleszthetjük. A gyakorlatok során a tanulók memóriája, rendszerszemlélete, divergens gondolkodási képessége egyaránt fejlődik, és az intelligenciateszteken is jól szerepelnek. A játékos feladatok észrevétlenül juttatják olyan képességekhez a gyermekeket, melyek elengedhetetlenek a mai verseny-szemléletű, állandóan váratlan helyzetet teremtő világban.

Angliai tanulmányutam során ismertem meg JASON THORNTONT, az Angliában és világszerte elismert karmestert, zenepedagógust. Pedagógiai munkásságát az állandó megújulás és kreativitás jellemzi. Foglalkozásain átlagos és sérült gyermekekkel ismerteti meg a zeneszerzés, a rögtönzés, az újdonság teremtésének örömeit. Amikor először találkoztunk, és leültem vele szembe az irodájában, az első kérdése a bemutatkozás után rögtön az volt: „Anikó! Improvizáltál valaha?” A válasz természetesen „nem” volt. „Akkor most fogsz!” – hangzott a magabiztos reakció, és így is lett.

Az első közös munkánk során a Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola növendékeinek részvételével készítettünk egy önálló, közös zenei művet. Az egy hetes program alatt minden nap délután, körülbelül három órában keresztül végeztünk különböző improvizációs, rögtönző és csoportépítő gyakorlatokat, melyek során mind a tanulók, mind jómagam megtanultam, hogy a kottából való reprodukció nem az egyetlen útja a zenélésnek. Jason segítségével elsajátítottam, miként vegyük rá a gyerekeket és önmagunkat is az önálló alkotásra, a kreatív gondolkodásra.

A foglalkozásokat mindig valamilyen ritmusgyakorlattal kezdtük. Ezek rendszerint a test különböző részeivel megszólaltatott ritmusmotívumok az egészen egyszerűektől a bonyolultakig. Ilyen például a ritmuskígyó, melynek során az elkezdett ritmusmotívumot mindenki egy-egy önálló ritmussal folytatja. (Ne csak tapsra gondoljunk. Lehet az a combütés, csettintés, szisszenés, dobantás stb.)

A bemelegítést követte az „alkotás”, melyhez szükségünk volt az „ihletre”, az ötletre, amely a témát adta, majd ehhez dallamot kerestünk. A keresgélés során sokféle hangszínt, eszközt, mozdulatot próbáltunk ki. A rengeteg ötlet közül volt, amit elvetettünk, volt, amit átalakítottunk, volt, amit egy az egyben

alkalmaztunk. Megfigyeléseim szerint a részt vevő gyerekek és a terem végében álló tanárok, érdeklődők, eleinte nem értették, nem voltak biztosak abban, hogy mit is kell tenniük. Amikor Jason azt kérte tőlük: „Próbáld olyan dallamot játszani, mintha elefánt lennél”, vagy „Szedjétek szét a fuvólákat, és csak a felső részével próbáljátok a sűvítő szelet utánzó hangokat kiadni”, nem igazán értették, mit is tesznek. A folyamatos gyakorlás során azonban mindenki rájött arra, hogy ez igenis zene, igenis jó, sőt nagyon jó. Ez valóban a mi darabunk, és valóban a mi közönségünknek szól. Dallamaink egyediek és megismételhetetlenek. A miénk, mi hoztuk létre. A folyamat vége mindig az előadás, melynek során előadjuk közösen „szerzett” darabunkat.

Ezt a módszert nem csak átlagos képességű gyerekekkel, hanem mentálisan vagy fizikailag sérült gyerekekkel és felnőttekkel is lehet alkalmazni. Ennek eszköze lehet a *Sound beam*, saját fordításban „hangsugár”. A foglalkozások lényege, hogy a speciális eszköz segítségével a résztvevők egyszerű mozdulatokkal alkotnak zenét. Valójában ők is improvizálnak. Az eszköz több részből áll. Vannak nyomógombos részek, melyeket fizikailag súlyosan sérült emberek is könnyedén megszólaltatnak, hiszen egy kis nyomásra megszólal a hang, illetve két mikrofon, ami nem felerősíti a hangot, hanem, ha előtte bármilyen mozgás van, akkor megszólal, a számítógépen beállított hangon. Ezek a hangok lehetnek egyes hangszerek hangjai, alapritmusok, zenei aláfestő zenék, ének. Ennek segítségével mindenki számára elérhető a zenélés. A *Sound beam* természetesen átlagos képességű résztvevőkkel is használható. Kaposvárt testvérvárosa, Bath és a Bath Filharmonikusok segítik az eszköz beszerzésében. A beszerzési folyamat jelenleg is tart.<sup>2</sup>

A kaposvári projekt után meghívást kaptam Bathba. A program a Bath Mozart Fest keretében zajlott, és hasonló sikerrel zárult, mint Kaposváron. Célunk több hasonló kezdeményezés létrehozása.

Meggyőződésem, hogy ez a módszer új dimenziókat nyitott meg mind jómagam, mind a programban részt vett tanulók és tanárok életében.

Az önkifejezés a zenén keresztül évezredek óta része életünknek. A mai ember a kiszámíthatóság illúziójában él. A zenei sablonok veszélye az, hogy elveszítjük rugalmasságunkat, kreativitásunkat, hozzá szokunk egy-egy művész megszokott (természetesen jó) zenei fordulataihoz. A zenélés lényege, hogy mindenki zenéljen, szívből, mélyről, nem görcsösen a kotta fölé görnyedve. Az improvizáció igazi tudás, amely naprakész, és segít egy állandóan megújuló, kreatív életszemlélet kialakításában. Ezért tartom fontosnak, és egyben köszönöm, hogy a Kreativitás és Innováció Európai Évében bemutathattam ezt a programot, és felhívhattam a figyelmet az improvizáció fontosságára.

KOVÁCS ANIKÓ

1 BÓNIS FERENC (szerk.) (1982) *Visszatekintés: Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok III.* Budapest, Zeneműkiadó Vállalat, pp. 203–209.

2 A *Sound beam*ről több információt találhatunk a [www.soundbeam.co.uk](http://www.soundbeam.co.uk) honlapon.



## AZ EURÓPAI DIGITÁLIS NYOMTATOTT MÉDIA INTENZÍV PROGRAM

### Budapesti Műszaki Főiskola

A nyomda- és nyomtatottmédia-ipar a Gutenberg óta eltelt ötszáz év legnagyobb kihívásai előtt áll. Ennek okai egyrészt a globalizációból fakadó élesedő versenyre, a kiadóipar gyorsan változó igényeire, másrészt a szakmai képzés iránti magas elvárásokra vezethetők vissza. Meg kell találni azokat a lehetőségeket, amelyekkel az internet, a digitális televíziózás vagy a harmadik generációs mobilkommunikáció mellett ez a szakma vonzóvá tehető a fiatalok szemében.

A szigorodó környezetvédelmi szabályozások miatt olyan nyomtatási technológiák alkalmazására van szükség, amelyek kevésbé terhelik az emberi környezetet, és így a fenntartható fejlődést szolgálják. Az új digitális technikák eleinte a nyomdaipari hatékonyság növelése érdekében kerültek alkalmazásra, csökkentették a környezet terhelését. Mára már új kiadói platformokat fejlesztettek ki, amelyben innovatív módon integrálódott a digitális és a hagyományos nyomtatott média. A számítástechnikai fejlődés lehetővé tette a nyomdaipari műveletek tér- és időbeli szétválását. Terjed az ún. hálózatos nyomdaipar, amely elektronikus vállalatokból és hálózatos üzemekből épül fel. Új, ún. hibrid médiatechnológiákat használnak, megjelentek az intelligens nyomdatermékek, a funkcionális nyomtatás. Virtuális piactereken zajlik a beszállítók, gyártók, értékesítők és felhasználók közötti on-line marketing, PR és reklám célú együttműködési kommunikáció. Az elektronikus média terjedése révén a nyomdaipar globális üzletgá vált. A digitális technika térhódítása Európában egyre intenzívebb, Magyarországon például az európai átlagnál jellemzően kisebb példányszámok miatt előretörése még erőteljesebb. A digitális technika révén ma már a nyomtatott médiatermékek egyre nagyobb mennyisége készül változó vagy megszemélyesített adatokkal, kis példányszámban és nagyon rövid határidővel (akár 24 órán belüli átfutással). Ezek új piaci réseket jelentenek, amelyek komoly lehetőségeket teremtenek a nyomdaipari kis- és középvállalkozásoknak. Az új technikák hozzájárulnak az információátadás hatékonyságának növeléséhez, nagyobb teret engednek az innovációnak és az egyéni kezdeményezőképeseknek. Mindez új szemléletet kíván a gyártmányfejlesztésben, a tervezői folyamatokban és a menedzsmentben is. A versenyképes vállalkozások üzleti sikeréhez megfelelő szaktudással, nemzetközi tapasztalatokkal és magas szintű szakmai idegen nyelvtudással rendelkező szakemberekre van szükség.

Az Európai Digitális Nyomtatott Média (EDPM) program közvetlen célja, hogy kreatív csapatmunkával fejlessze a hallgatók szakmai kompetenciáit, és hozzájáruljon a környezettudatos szemlélet kialakításához annak érdekében, hogy a megszerzett tudással képesek legyenek a munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelni, és a nyomtatott médiaipar igényeit gyorsabban és jobb minőségben kielégíteni. A program során a hallgatók egy sajátos nemzetközi környezetben, az európai nyomtatott médiaipar legkiválóbb oktatóinak részvételével olyan multidiszciplináris ismereteket és képességeket sajátítanak el, amelyekre ilyen formában egyik partnerintézményben sincs lehetőség. Kreatív csapatmunkában, rövid határidővel elkészítendő nyomdaipari feladatokat teljesítenek. Az új, számítógéppel támogatott munkafolyamatok alkalmazása során szakmaspecifikus szoftvereket és digitális nyomógépeket használnak. A program első szakasza egy interkulturális kommunikáció blokkot is tartalmaz. Ez hozzájárul az eleinte még feszültebb légkör oldásához, és sikeresen ösztönzi a résztvevőket az aktív, kis csapatok kialakítására a projektmun-



A program a nyomda- és médiaipar 9 neves európai felsőoktatási intézményének közreműködésével harmadszor kerül megrendezésre 2009-ben, ismét Budapesten. A partnerek együttműködése hosszú évekre tekint vissza, amelynek számos sikeres mérföldköve volt (nemzetközi hálózat megalakítása, nemzetközi mesterképzés kidolgozása, stb.).

Idén a programba új nemzetközi elemként iktattuk be azt, hogy a hallgatók otthoni felkészülés eredményeként egy házi dolgozatot készítenek saját országuk szakmai vonatkozásairól, a nyomda- és médiaiparhoz, valamint a környezetvédelemhez kapcsolódó fejlesztésekről.

Erről a program elején csoportokban be is számolnak. Ez két okból is hasznos: egyrészt felkészültebben érkeznek, másrészt hamarabb kialakul a közös munkára ösztönző csapatszellem.

Az EDPM program a legkorszerűbb pedagógiai módszereket alkalmazza a tudás hatékony átadására, amelyekhez a részt vevő partnerek tapasztalatait és módszertanát használjuk fel. Alkalmazzuk a csoportos tanulásban használt problémamegoldó módszert, amelyben az oktató szerepe elsősorban a tanulási folyamat támogatásában válik fontossá (TELLA AND MONONEN-AALTONEN, 1998). A csapatmunkában a hallgatók megtanulják, hogyan lehet különböző nyelvi és kulturális környezetből jövő egyénnel együtt közösen dolgozni. A véletlenszerűen összekerülő egyének csoportjának elve (LIPPONEN, 1997) elősegíti a szocializációt, a csoportban a hallgatók jobban motiváltak, bátrabbak, egymástól is tanulnak. Az egyéni felkészülés és a projektmunkában megnyilvánuló kollektív készségfejlesztés hatékonyan fejleszti a kreativitást, a prezentációs és kommunikációs képességeket. Az alkalmazott didaktikai módszerekben a közreműködés és az együttműködés elve érvényesül. Középpontjában az aktív részvétel, a kommunikáció és interakció áll, mint bármely közösség leglényegesebb eleme. Külön szerepet kap az idegen nyelvi kommunikáció angol anyanyelvűekkel, ami hozzájárul a nyelvi kompetencia fejlesztéséhez.

Az EDPM program közvetlen kedvezményezettjei a nyomda- és médiaipari szakos mérnök-, menedzser-, illetve művészhallgatók. Indirekt kedvezményezettjei más, kapcsolódó területek hallgatói, külföldi részképzésre jelentkezők vagy azon részt vettek, reklámszakemberek, a vendéglátó ország szakmai szervezetei, reklámszakemberei, a helyi külföldi érdekeltségű nyomdaipari cégek szakemberei, valamint a szakképzésben és nyelvoktatásban részt vevők. A programot különböző csatornákon keresztül hirdetjük, pl. az évente megrendezett nemzetközi szakmai fórumokon, személyesen, az Erasmus mobilitás során, a partnerintézmények koordinátorain keresztül, a honlapon, hazai és nemzetközi szakmai folyóiratokban. Minden évben több a jelentkező, mint amennyit fogadni tudunk, meglepetésre idén a megpályázott létszámhoz képest többszörös volt a jelentkezők száma.

A program egyes elemei beépültek a napi oktatásba (pl. számítógépes tervezéssel készített minta nyomtatása textil nyomathordozóra, multikulturális csapatmunka erasmusos és magyar hallgatókkal). A főiskolán futó BSc programokban bevezetésre került, hogy a hallgatóknak kötelező egy szakmai tárgyat idegen nyelven teljesíteni. Az intenzív programban kínált 3 tárgy ilyen, ún. kritériumtárgyként magyar hallgatók számára is meghirdetésre kerül.

A hallgatók számára nagy kihívást jelent, hogy a promóciós célú projekt munkáknak igen rövid idő alatt kell elkészülniük, amelyekből a program végén egy önálló kiállítást is be kell rendezniük. A hallgatók a program gyakorlati részében lehetőséget kapnak olyan képességek gyakorlására és alkalmazására, amelyek a munka világában elengedhetetlenek – pl. kreatív csapatmunka multikulturális környezetben,

kutatás, önképzés, önfejlesztés –, és amelyek felkészítik őket az egyre növekvő globális munkaerő-piaci versenyre. Az intenzív program különleges értéke, hogy a projektmunka megvalósulási szakaszában egy-napos, vállalatnál végzett üzemi gyakorlatot is tartalmaz.

Külön innovatív eleme a projektnek, hogy a környezettudatosságra nevel. Az intenzív programba beiktatott terepgyakorlatokon a résztvevők környezetvédelmi beruházásokat is megtekintenek. Tanulmányozzák a megújuló energiahordozók felhasználási lehetőségeit az ipari környezetben és a városüzemeltetési gyakorlatban. Erre alapozva választották sokan az elkészítendő projektfeladatnál témaként a fenntartható fejlődést, de a programnak otthont adó Rejtő Sándor Könyvűipari és Környezetvédelmi Kar, valamint a projekt számára is készítették ötletes reklámanyagokat.

A szervezésben nagy segítséget jelent a hosszú évekre visszanyúló, közvetlen, jó személyes kapcsolat. Az előkészítő látogatásokon több partner koordinátorával együttesen alakítottuk ki a programot. Az előkészítő szakaszban a konszenzuson alapuló szakmai programtervet az egyes tárgyakért felelős partnerek kisebb csoportokban véglegesítik.

Nagyon fontosnak tartjuk a közvetlen kapcsolatot az iparral és a komoly ipari múlttal és tervezői háttérrel rendelkező előadók meghívását a programba. A hazai ipar kiemelt figyelmet szentelt a nemzetközi program résztvevőinek, kiváló lehetőséget adva a szakirányú fejlesztésekbe való betekintésre (üzemlátogatás Kecskeméten, Debrecenben, Egerben). Számos iparvállalattól érkező szakember is részt vett a „nyitott, nyári egyetemként” meghirdetett előadásokon.

A környezettudatosság fejlesztését jól szolgálták a szervezett, tanórán kívüli programok (tanösvény, megújuló energia felhasználása, hulladékhasznosítás). A kulturális programok hozzájárultak Magyarországra és az itt élők jobb megismeréséhez, színesítették a szakmai programot (balatoni kirándulás, csikós bemutató Bugacon, borkóstoló).

Mindezekkel hozzá kívánunk járulni a hazánkról és a magyar szakmai kultúráról alkotott kép nemzetközi megítélésének javításához és az országimázs építéséhez is.

Az eddig megrendezett két EDPM program hazai és nemzetközi szakmai visszhangja nagyon pozitív volt. Nagy megtiszteltetés volt, hogy a DAAD szervezésében 2007-ben megrendezett IP konferenciára egyedi magyar projektként kaptunk meghívást.

DR. KOKASNÉ PALICSKA LÍVIA (PHD)  
*programkoordinátor*



## INTERKULTURÁLIS ESTEK ÉS AZ EILC-SZERVEZÉS MESTERFOGÁSAI

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,  
Piliscsaba

Az általunk szervezett EILC kurzusok mára szerves részét képezik a tanévünknek, el sem tudjuk nélküle kép-

zelni a létet. Bölcsészaként kiemelt feladatunk a nyelvtanítás és az egyes népek, nemzetek kultúrájának megismertetése. A magyar nyelv és kultúra oktatásában kiváló lehetőséget látunk arra, hogy népszerűsítsük hazánk kulturális értékeit, és ezeket a nyelvismeret révén mind közelebb hozzuk a hallgatókhoz. Meggyőződésünk, hogy aki nyelvünket megtanulja, az hazájába visszatérve vagy más tájon járva nemcsak országunk, de közelebről egyetemünk nagykövete is lesz – és ennél jobb reklámra nincs szükség.

Az EILC kurzust immár sok éve szervezzük, megvannak a jól bevált módszereink, ám mindez távolról sem jelenti azt, hogy a programjaink egy kaptafára készüljenek. Éppen ellenkezőleg: ha a szervezők nem akarnak az évről évre ismétlődő feladatokba belefásulni, mindenképp érdemes – sőt szükséges – újabb, innovatív elemeket beilleszteni a programba.

Nagyon sok intézményi, szakmai és személyes kapcsolatunk származik a nyári vagy téli egyetemeknek köszönhetően, hiszen diákjaink nem csupán a már meglévő partnerintézményeinkből érkeznek hozzánk. A kurzusok kötetlen légköre, az ún. interkulturális bemutatkozó estek pedig lehetőséget teremtenek a küldő intézmények, az ott zajló képzések, kutatások megismerésére is. Az előkészítés és lebonyolítás során szerzett tapasztalatokkal pedig szívesen gazdagítjuk partnereinket: idén például az Erasmus személyzeti mobilitás keretében hozzánk érkező lengyel és szlovák kollegáinkat tájékoztattuk az EILC-szervezés mesterfogásairól.

Az elmúlt évek visszajelzései alapján a legnépszerűbb és legkedveltebb programok az interkulturális estek. Ezen alkalmak célja a diákok és saját országuk, népük kultúrájának megismerése. A különböző nemzetek bemutathatják egy-egy tipikus ételüket, táncukat. Kvíz és egyéb vicces csapatjátékok szokták színesíteni az estét, esetenként rögtönzött koncerttel vagy táncbemutatóval. A lehetőségek azonban határtalanok, és a hallgatók évről évre meglepik a szervezőket kreativitásukkal. Ezen esték egyikét a szervező csapat rendez, muzikával és táncszízzel egybekötve, melyet a magyar népzenei bemutató előadás vezet be, és nem maradhat el a sajátos magyar ételek közös elkészítése sem. Egymás ételeinek megkóstolása fontos eleme az eltérő nemzetiségű hallgatók egymás közti kommunikációjának, egymás megismerésének. Ezért is kezdtük el gyűjteni a külföldi hallgatók által hozott recepteket, amelyekből mára egy teljes nemzetközi szakácskönyvet állítottunk össze. Ezt természetesen folyamatosan bővítjük. A 2008-as nyár újítása az ún. Erasmus-sátor volt. Piliscsabai campusunkon található egy használaton kívüli medence, amely még abból az időből származik, amikor a terület szovjet laktanyaként működött. Ezen a sajátos helyszínen állítottunk föl egy sátrat, amelybe padokat és asztalokat vittünk, megoldottuk az áramvételezést. Ez lett a szabadidős programok bázisa, hiszen a nyári melegben az erdőszéli helyszín kiválóan bizonyult az interkulturális estek szervezésére, beszélgetésre, közös főzésre vagy zenélésre, táncolásra.

A külföldi diákok fogadásával kapcsolatban az elmúlt évek egyik legsikeresebb újítása a csapatépítő tréning. Ezeket a karunkon működő Életpálya Tanácsadó Iroda egyik, angolul jól tudó pszichológus végzettségű munkatársa vezeti. Az érkezés után röviddel megtartott tréningen a résztvevők különböző játékos gyakorlatokon, közös feladatmegoldás révén ismerik meg egymást, oldják a kezdeti feszültséget. A tapasztalatok igen jók: a tréning után a hallgatók összetartó, együttműködni képes, kreatív csapatot alkotnak.

Mint már említettem, az EILC-t szervező csapat igyekszik minden kurzusra valamilyen újdonsággal készülni. A 2009-es év innovatív programja a színjátszás lesz. A PPKE BTK a közelmúltban több díjat is megnyert angol nyelvű színjátszó csapata kapcsolódik be a kurzus munkájába, és nem csupán saját előadással dobja fel a programot, hanem az EILC hallgatói is tevékenyen részt vesznek egy valóban nemzetközi színpadi jelenet létrehozásában.

BEKE MÁRTON  
*programkoordinátor*

LEONARDO DA VINCI

| szakképzés |





## A NEM FORMÁLIS ÉS TAPASZTALATI TANULÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEK „TANULJ, HOGY SEGÍTHESS!”

### Egyesek Ifjúsági Egyesület

*A Tanulj, hogy segíthess!* Leonardo mobilitási projekt témája az ifjúsági munka/nem formális nevelés és a nonprofit menedzsment. Célja az volt, hogy az Egyesek Ifjúsági Egyesület két önkéntes munkatársa szakmai gyakorlatot szerezzen az

egyesület partnerintézményénél, a hollandiai Olde Vechte Alapítványnál.

Magyarországon az ifjúsági munka, azaz a 12–25 éves korosztály speciális igényeivel, a kifejezetten nekik szánt programok szervezésével és lebonyolításával való törődés sajnos még gyerekcipőben jár. A nevelési tanácsadók elsősorban az ennél fiatalabb korosztályra koncentrálnak, és a szülők vagy a pedagógusok kérésére foglalkoznak a gyerekekkel. A családsegítő szolgálatok célcsoportja a kimondottan „problémás” gyerekek és családok, de ma ezeket is egyre több helyen szüntetik meg. Nyugat-Európában (és az Egyesült Államokban is) már régebben felismerték, hogy a „normális”, nem feltétlenül hátrányos helyzetű fiataloknak is szükségük van arra, hogy az ő érdeklődésüknek megfelelő témákat az ő korosztályi sajátosságaiknak megfelelő módon dolgozthassák fel, és ennek kapcsán olyan programokon vehessenek részt, ahol nem kifelőnként vagy gyerekként, esetleg potenciális vásárlóként kezelik őket. Ez a típusú ifjúsági munka egyben prevenció is, hiszen az a fiatal, aki megtalálja azt a környezetet, illetve tevékenységet, ahol kérdéseire választ, bizonytalanságaira bátorítást és támaszt kap, kisebb eséllyel fordul a drogokhoz vagy lesz bűnöző. Az Egyesek Ifjúsági Egyesület 1998 óta foglalkozik ilyen típusú tevékenységgel, ezt szerettük volna továbbfejleszteni. Ennek érdekében küldtük tagjainkat szakmai gyakorlatra egy olyan helyre, ahol az ifjúsági munkának nagy hagyománya és sok évtizedes tapasztalata van.

Az Egyesekben hagyomány a kreativitás, amit a következőképpen értelmezünk: a semmiből valamit létrehozni. A projekt ötletgazdája, írója és lebonyolítója is a későbbi kedvezményezettek voltak, ők hozták létre mindazt, ami végül megvalósult. Nemcsak a projekt praktikus részét menedzselték (pályázatírás; utazás, szállás, biztosítás megszervezése; szerződéskötés; kapcsolattartás; stb.), hanem munkaprogramjukat is ők egyeztetették a fogadó intézménnyel: mentoruk/tutoruk nyitott volt az ő igényeikre és elképzeléseikre, így a gyakorlat programját maximálisan egyénre tudták szabni. Ennek eredményeként mindkét kedvezményezett kiemelkedően motivált és elkötelezett volt a saját céljai és tanulási folyamata iránt.

Az általuk kidolgozott, saját fejlesztésű programnak fontos jellemzője volt, hogy új, hozzáadott értéket teremtsen – vagyis innovatív legyen. A szakmai gyakorlat előtt a nyelvi és kulturális felkészülésen túl figyelmet fordítottak a szakmai-lélektani felkészülésre is: mivel a fogadó intézmény által alkalmazott nem formális oktatási módszer a tapasztalati tanuláson alapul, és nagyfokú önismeretet igényel, mindketten részt vettek egy intenzív sajátélményű önismereti tréningben, amit később kiemelkedően hasznosnak ítélték. Szakmai gyakorlatuk alatt figyelmet fordítottak arra, hogy ne csupán a fogadó intézménnyel ismerkedjenek meg, hanem minél több holland ifjúsági szervezettel – ezáltal bővítve ismereteiket mind az ifjúsági munka, mind a nonprofit menedzsment területén. Így egyrészt részt vettek az alapítvány aktuális napi feladataiban és a hosszú távú tervezésben, projektelőkészítésben, valamint az alapítvány

által szervezett ifjúsági cserék és tréningek előkészítésében, levezetésében és értékelésében. Másrészt együttműködtek egy másik szervezettel, amely hasonló tréningeket szervez, valamint meglátogattak három további szervezetet is. Tanulási folyamatuk lezárásaként kidolgoztak egy saját tréningprogramot. A program legfontosabb célja és eredménye a szakmai képzettség és a szakmai kompetenciák fejlesztése volt:

- A kedvezményezettek elsajátították a tapasztalati tanulás módszertanához tartozó módszerek használatát és a módszerek átadásának technikáját (nemzetközi kis- és nagycsoportok vezetése, moderálása, koordinálása, segítése, workshopok vezetése, szervezése, moderálása, előadások tartása, outdoor tevékenységek megszervezése és levezetése, egyéni tanácsadás, segítségnyújtás, megszerzett élmények egyéni, páros, kis- és nagycsoportos feldolgozása).
- A kedvezményezettek középszintű tudásra tettek szert a tapasztalati tanulás módszertanával dolgozó tréningprogramok összeállításában – segítséggel képesek új, alkalmazható tréningprogramok megírására. (Azóta már önállóan is kidolgoznak és vezetnek tréningeket.)
- A kedvezményezettek betekintést nyertek egy nonprofit (Olde Vechte Alapítvány) és egy profitorientált (Essence Organisation) tréningközpont működésébe – képesek a megismert szervezési, humán erőforrás-kezelési és marketing módszereket más szervezetekben is alkalmazni.
- A kedvezményezettek magas szintű tudásra tettek szert a projektmenedzsment és az ifjúsági projektek írása terén – képesek önállóan (természetesen egy team segítségével) megszervezni és levezetni egy nemzetközi ifjúsági cserét, tréninget, valamint képesek önállóan sikeres pályázatokat írni az Európai Unió és az Európa Tanács ifjúsági témájú pályázati alapjaihoz.

A megszerzett (és azóta folyamatosan továbbfejlesztett) tudás és készségek segítségével a kedvezményezettek részt vettek az Egyesek Ifjúsági Egyesület működésének új alapokra helyezésében. Hazatérésük után, 2008 februárjában megszervezték és levezették az egyesület stratégia- és csapatépítő hétvégéjét, ahol az egyesület többi tagjával együtt felmérték a tagok igényeit és elvárásait személyes és szakmai fejlődésükkel kapcsolatban. Ez alapján a két kedvezményezett facilitálásával kialakítottuk az egyesület hosszú távú stratégiáját és az ebből következő rövid és középtávú programot. Ezáltal az addig elsősorban ad hoc, projektalapon, sok önkéntes munkával működő Egyesek Ifjúsági Egyesület elindult a hosszú távon is fenntartható és tervezhető működés útján. E folyamat részeként a két kedvezményezett orosz-lánrészt vállalt annak a projektnek és pályázatnak a kidolgozásában, amelyben az általuk Hollandiában elsajátított módszert magyar nyelvű tréningek keretében, magyar ifjúsági szervezetek munkatársaival és önkénteseivel ismertetjük meg. A projekt a Norvég Civil Támogatási Alap támogatásával valósul meg 2008 októbere és 2010 márciusa között – ez az egyesület eddigi legnagyobb szabású (és költségvetésű) projektje, mely többek között két munkatársunk fizetett alkalmazását is lehetővé teszi, ami számunkra nagy előrelépés a fenntartható működés útján.

Leonardo projektünket 2009-ben jelölték a Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíjra. Az értékelés a projekt magas színvonalának garanciájaként emelte ki a személyre szabott munkatervet, a minden érintettet bevonó projektmenedzsmentet, a széles körű értékelést, valamint az új szakmai készségek elsajátítását és az új nemzetközi kapcsolat kialakítását.

A projekt eredményeit a két kedvezményezett egy workshop keretében mutatta be a 2009. április 28-án megrendezett *Kreativitás és innováció az egész életen át tartó tanulás folyamatában* konferencián. A workshop résztvevőinek visszajelzései és a konferenciát követő számos megkeresés alapján elmondható, hogy igény és nyitottság is van az új, nem formális oktatási módszerek és a tapasztalati tanulás megismerésére és alkalmazására.

HORVÁTH ÁGNES  
projektkoordinátor

## A FIATALOK FELKÉSZÍTÉSE A VÁLLALKOZÁSOK INDÍTÁSÁRA – YOUNGBUSINESS.NET 3 PROGRAM A KÖZGAZDASÁGI POLITECHNIKUMBAN

### Budapesti Ifjúsági Vállalkozói Központ

#### Az ifjúsági vállalkozás és foglalkoztatottság Közép-Európában – a Youngbusiness.net program

Közép-Európa gazdasági nagy átalakuláson mentek át az elmúlt 17 év során: egységes, állami irányítású monstrumokból vibráló, innovatív szabadpiacokká váltak. A változás mindenki számára nyilvánvaló, aki ismerte a régi rendszert, és szinte észrevehetetlen azoknak, akiknek csak „nyugati” tapasztalataik vannak. Ezek az országok nagy léptekkel haladnak a szabad piacgazdaság felé, de még van tennivaló.

A fejlődés felgyorsítását szolgálja, ha támogatjuk új vállalkozások létrejöttét és a gazdasági növekedést, ezen belül is a leghasznosabb az ifjúsági vállalkozók segítése, hiszen ők vállalkozói készségeiket a jövőben is hasznosítani tudják, elősegítve egy virágzó társadalom megteremtését.

A közép-európai Youngbusiness.net 3 projekt azt a feladatot vállalta, hogy megtalálja a módját 18–30 éves fiatalok bevonásának, és minden lehetőséget megadjon számukra az új vállalkozói készségek elsajátításához, melyek segítségével saját vállalkozást indíthatnak, vagy amelyek akár foglalkoztatottként is hasznukra válhatnak.

#### Az YBN – a vállalkozói program

A YBN program nagy érdeklődést keltett Közép-Európában, a *Wandsworth Youth Enterprise Centre* (WYEC)<sup>1</sup>, amely 1996 óta van jelen a térségben, jó együttműködést alakított ki a helyi partnerekkel, megosztotta velük a 19 éves sikeres gyakorlata során az ifjúsági vállalkozás terén szerzett tapasztalatait, valamint segítette elindítani a Budapesti Ifjúsági Vállalkozói Központot. Az első YBN program során 1999 és 2002 között támogatta az egri Neumann János Szakközépiskola vállalkozói szolgáltatásainak megteremtését, más partnerekkel együtt a régióban. Anyagi támogatóink voltak a brit Lottó Alapítvány és az Európai Unió Phare és Leonardo programjai.

#### A jelenlegi YBN 3 program

A jelenlegi program a korábbi munkát viszi tovább több partner részvételével oly módon, hogy az ifjúsági vállalkozás iránt már a középiskola során igyekszik felkelteni a fiatalok érdeklődését Közép-Európában, és átfogó szolgáltatásokat nyújt azon fiatalok számára, akik vállalkozóvá szeretnének válni. Az YBN 3 projektet a Leonardo da Vinci program támogatja, és 2007 októberétől 2009 októberéig tart. Sokféle célt fogalmaz meg a szakképzés és készségfejlesztés terén, nagy hangsúlyt fektet a gyakorlati megoldásokra, és elsősorban a hátrányos helyzetű fiatalokat támogatja.

#### Az YBN 3 közép-európai partnerei:

- A budapesti Közgazdasági Politechnikum Gimnázium és Szakközépiskola / Budapesti Ifjúsági Vállalkozói Központ. Korábbi partnerünkkel való együttműködésünk célja, hogy több új vállalkozói központ alakuljon Közép-Európában, melyek teljes körű ifjúsági vállalkozói szolgáltatást tudnak nyújtani, beleértve az inkubációt.
- Az egri Neumann János Szakközépiskola / NIVÁK, amely szintén részt vett a korábbi YBN 2 projektben is, és igyekszik megosztani tapasztalatát a többi központtal.
- A Regionális Fejlesztési Ügynökség (RDA) Rimavska Sobotán, Szlovákiában szintén új a partnerek között. Az ügynökség igyekszik kihasználni azt, hogy Szlovákia is inkubátorházak létesítésére törekszik, a vállalkozásoktatás, a tréning és tanácsadás fejlesztése mellett.
- A Regionális Rozvojom Agentúra v Moldave nad Bodvau (Szlovákia)
- A „Covimm Consulting” SRL (Románia)
- Az Abigél Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Szakképző Iskola, Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola és Kollégium (Nyíregyháza) is a programba kapcsolódott az elmúlt évek során.

#### A jövő

Az YBN jelenlegi eredményei nagyrészt a támogatóknak köszönhetőek, beleértve a jelenlegi YBN 3 projekt támogatóját, a Leonardo programot. 2009 elején megalakítottuk a Közép-európai Ifjú Vállalkozókat Segítő Nonprofit Kft.-t, amivel szeretnénk elérni, hogy a program önfenntartóvá váljon a közép-európai régióban, és ne csak a partnerek tudásával és tapasztalataival rendelkezzen, hanem saját bevételi forrással is, így ne legyen szüksége időről időre projekt támogatásra.

#### Középiszkolai program

A Közgazdasági Politechnikum Diák vállalkozás programja is ehhez kapcsolódóan indult el több évvel ezelőtt. Fontosnak tartjuk a programot a középiskolás gyerekek szemléletének alakításában, mivel nagyon nehéz jó állást találni, nagyon nehéz elhelyezkedni. Sok pályakezdő fiatal tengeti életét munka lehetőség nélkül, legyen bár egy vagy két diplomája. Fontos számunkra, hogy saját élményen keresztül ismerkedjenek a gyerekek a vállalkozás buktatóival és lehetőségeivel, és hogy a program nyitottá tegye őket a világra.

A diák vállalkozás olyan program, ami tanórai keretben oktatja a vállalkozási ismereteket, amellett, hogy a gyakorlatban is meg kell valósítaniuk a tanultakat. Egy év áll a gyerekek rendelkezésére, hogy a vállalkozásban dolgozzanak.

A diák vállalkozási program következményeként sok olyan pályázati programban vesz részt az iskola, amelyben a hátrányos helyzetűek, valamint a nők által indított vállalkozások támogatását célozzák meg. Elmondható, hogy nagy az érdeklődés az ilyen típusú programok iránt, csoportjaink magas létszámmal indulnak. A képzések után a résztvevők tanácsadáson vehetnek részt, így igazi sikereket tudunk elérni. Résztvevőink több sikeres, magas színvonalú vállalkozást indítottak már el.

VISEGRÁDI JUDIT  
projektkoordinátor

1 Az 1988-ban létrehozott londoni *Wandsworth Youth Enterprise Centre* (WYEC) négy közép-európai ifjúsági vállalkozói központtal együttműködve dolgozik a Youngbusiness.net 3 projektben.

## A 4 DIMENZIÓS OKTATÁSI TARTALOM ÉS MÓDSZERTAN MAGYARORSZÁGI MEGHONOSÍTÁSÁÉRT

### Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola, Dabas

A dabasi Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola által 2008-ban benyújtott Leonardo innovációtranszfer projekt célja a 3 és 4 dimenziós technológiához kapcsolódó oktatási és képzési módszertan meghonosítása a két célintézményben, a Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskolában és a finn kokkolai szakképző iskolában. A harmadik projektpartner a nagy-britanniai Doncaster College, amely a projektben a 3D/4D technológiához kapcsolódó módszertant átadó intézményként jelenik meg.

A projekt címe 4DSMILE, azaz *4D Simulated and Managed Interactive Learning Experiences*. A projekt időtartama két év, a pénzügyi támogatás pedig a partnerek között megközelítően egyenlő részben oszlik meg (291.545 euró a projekt teljes mérete a 25% arányú önrészt is beszámítva).

Ami az innovációt illeti, a 4 dimenziós vizuális megjelenítést a szakképzésben vagy a tágabb oktatási környezetben Magyarországon ez idáig – tudásunk szerint – még nem alkalmazta oktatási intézmény. Ilyen értelemben tehát intézményünk úttörőnek tekinthető a technológia magyarországi meghonosításában – mégsem ezt tekintjük elsősorban a projekt legjellemzőbb vonásának. Mivel iskolánk az elmúlt években számos eszközbeszerzési és módszertani projektben vett részt, így a 4DSMILE projekt team azon a véleményen van, hogy egy-egy új oktatási eszköz bevezetésekor elsősorban annak napi szintű oktatási alkalmazhatóságát szükséges nagyon alaposan megvizsgálni. Ezzel összefüggésben a legfontosabb kérdések talán a módszertan hatékonyságához, a 4D tananyagok fejlesztéséhez, a tanárok módszertani képzéséhez, az eszköz üzembiztos és biztonságos működtetéséhez, valamint a beszerzési árhoz kapcsolódnak. A projekt tehát – az eszközbeszerzés és 4D tananyagfejlesztés mellett – elsősorban a módszertan napi szintű alkalmazhatóságának feltételeit vizsgálja meg, és ez az, amiért projektünk hasznos lehet a tágabb oktatási környezet számára is.

A projekt előzményeinek rövid ismertetését követően az alábbiakban a fentebb kiemelt alkalmazhatósági kritériumokat egyenként vesszük sorra.

### Hogyan és miért éppen erre a témára pályáztunk?

A szakképző iskolákban oktató kollégák pontosan tudják, hogy a motiváció és a figyelem fenntartása milyen kihívások elé állítják a tanárokat és a szakoktatókat. Számos oktatási szakember által osztott nézet, hogy a tanulói figyelem felkeltésében és fenntartásában kiemelt szerep jut az innovatív technológiai alkalmazásoknak. A Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola vezetése ebben a szellemben a 90-es évek eleje óta arra törekedett, hogy az intézmény oktatástechnológiai portfóliója a lehető legszélesebb legyen. Ennek eredményeképpen iskolánk az ország egyik legfelszereltebb szakképző iskolája lett.

Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően számos belső „ötletroham” keretében tudatosan kerestük az új technológiák és/vagy módszerek bevezetésének lehetőségét, amelyek akár közösségi forrásból is finanszírozhatóak. Ezzel párhuzamosan tudatosan épült intézményünk külföldi partneriskolai hálózata. A két, sokáig párhuzamos törekvés 2008-ban találkozott, amikor tudomást szereztünk arról, hogy angliai partnerintézményünkben, a Doncaster College-ban a végéhez közeledik egy (EU által társfinanszírozott) nagyméretű kísérleti projekt, amely eredményeképpen a 3D moziban látható vizuális

hatás oktatási tartalmak esetében is elérhető. Ezután viszonylag gyorsan zajlottak az események, hiszen a Doncaster College vezetése a közös pályázaton való indulási szándékunkat pozitívan fogadta, és a kokkolai finn partner bevonásával teljessé vált a létszám, így beadásra került a pályázat.

### Mennyire hatékony a 4 dimenziós technológia és módszertan?

A projekt 2009 szeptemberében a félidejéhez ér. Erre az időpontra megvalósulnak az adaptáló intézmények tananyagfejlesztői számára tervezett továbbképzések, beszerzések kerülnek a dabasi és a kokkolai intézményekben a 4D eszközrendszerek, elkészül a projekt keretében tervezett 6 tananyagobjektum, valamint lezajlanak a mindkét országban egy-egy hétre tervezett 4D bemutató sorozatok. A 2009/2010-es tanév szinte teljes egészében rendelkezésre áll a technológia és a ráépülő módszertan valós tanórai tesztelésére. A technológiával szemben támasztott előzetes elvárás nagyon magas, hiszen a 2009. május 18. és 22. között Dabason megrendezett bemutató héten a 4D objektumok a külső látogatók és a diákjaink között is nagyon nagy sikert arattak. A fő kérdések egyike az, hogy a 4D technológia lenyűgöző hatékonyságát kimutató, elsősorban amerikai és angol egyetemi kutatások eredményei visszaköszönnek-e itt Magyarországon a szakképző iskolai célcsoport esetében is. A választ a projekt keretében elkészített tanulmány adja majd meg, amelyet egy szűk éven belül közzéteszünk a projekt honlapján: [www.4dsmile.eu](http://www.4dsmile.eu)

### Mennyire könnyen lehet hozzájutni 4D tananyagtartalomhoz?

A 4D tananyagobjektumok fejlesztésének kérdése előtt talán érdemes néhány mondatot magára a 4D eszközrendszerekre és megjelenítőkre szentelni. Ami a látványt illeti, azért nehéz erről bármit is írni vagy beszélni róla, mert szóban még körülírni sem lehet a hatást – ezt valóban látni kell, tehát akinek van erre lehetősége és módja akár Dabason, akár máshol, javasolom, hogy tegye meg. A fő különbség a 3D mozihoz képest az interaktivitás (a „negyedik dimenzió”), vagyis a térben mozoghatunk és irányíthatjuk is azt a közeget, amiben éppen vagyunk.

A 4D eszközrendszerek egy portfóliót képeznek, amelyek közül a „legegyszerűbb” eszköz leginkább egy plazmatévére hasonlít, a jelenlegi technológiai maximumot képviselő megjelenítő pedig három egymás mellett lévő mozivásznonra emlékeztet, amelyek közül a középsővel a „néző” szemben áll, a két szélső pedig a középen lévő vászonhoz képest szőget zár be. Az említett rendszerekhez képest az iskolánk által beszerzett megjelenítő látványban és árban is valahol középen helyezkedik el: az ún. egyvásznon kategóriába tartozik, a teljes beszerzési költsége ennek a típusnak jelenleg 5 és 10 millió Ft között van.

A 4D tananyagobjektumok jellemzője, hogy ugyancsak nehéz bármilyen létező és elterjedt digitális tananyagpushoz hasonlítani. Talán az oktatás szempontjából megragadható legfőbb karaktere az, hogy valóságként lehet szemléltetni a valóságban egyébként nehezen megközelíthető vagy megközelíthetetlen helyszíneket: emberi test szervrendszere, molekula összetétele, naprendszer, robbanómotor belülről működés közben stb. Ez azt jelenti, hogy a tartalomnak tényleg csak a fantázia szabhat határt, viszont feltétel, hogy CAD alkalmazások segítségével digitálisan „elő kell állítani” a 4D tananyagobjektumot, majd egy konvertáló művelet közbeiktatásával az eredmény a valóságos térhatás. A technológia oktatási alkalmazása még világszerte kezdeti stádiumban van, viszont gyors elterjedés prognosztizálható, így egyre több és több tananyagobjektum válik kereskedelmi forgalomban is hozzáférhetővé.

### Szükséges-e módszertani képzés a felhasználói szintű ismeretek megszerzéséhez?

A fenti kérdések közül erre lehet a legkönnyebb és a legegyszerűbb választ adni: nem szükséges. A májusi bemutató héten több tanár és szakoktató kipróbálta a rendszert, és amellet, hogy nagy tetszést

váltott ki, az is bebizonyosodott, hogy 5–10 percnél több nem szükséges a navigáció elsajátításához, hiszen minden 4D objektum egy egér és egy billentyűzet segítségével használható. Ez azért az egyik leglényegesebb eleme a technológia alkalmazhatóságának, mert számos komplex oktatási eszköz felhasználói szintű használatának továbbképzés a feltétele, ebben az esetben erre viszont tényleg nincs szükség.

#### Mennyire üzembiztosak a 4D megjelenítők?

Az üzembiztos működés garantált. Ebből a szempontból áll a hasonlóság a hagyományos projektorokkal, hiszen a térhatást hasonló elven működő projektorok eredményezik a 4D megjelenítő rendszerekben.

#### Összegzés

Összegezve a 4DSMILE tevékenységsorozat lényegét, projektünket azért tekintjük innovatív karakterűnek, mert a magyar oktatásban eddig nem használt tananyag típus bevezetéséhez és elterjedéséhez járulhat hozzá. Az innovatív jelleg azonban tetten érhető abban is, hogy projektünk több egy egyszerű technológiai transzfernél: a második szakaszban rendszerszinten próbáljuk majd megvizsgálni a 4D módszertan bevezetésének teljes ciklusát, érintve a tantermi alkalmazhatóság legfőbb kérdéseit a beszerzéstől a használat érvényesítésén át az üzembiztos működtetésig. Mindezt két országban, Magyarországon és Finnországban tesszük párhuzamosan, vagyis a projekt szakmai beszámolójában szerepeltethetők az országspecifikus tapasztalatok is.

A projekt kreatív jellege magukban a kifejlesztett 4D tananyagokban érhető tetten, hiszen egy felételnek kell teljesülnie: illeszkedjen az országos és helyi tantervi követelményekhez. Ezen túl a tananyagfejlesztők tetszés szerint érvényesíthetik (és érvényesítették is!) elképzeléseiket szín, formavilág, dinamizmus és egyéb stílusjegyek tekintetében egyaránt.

Ami a projekt általános értékelését illeti, további hozzáadott érték, hogy nemzetközi szinten az eddigi együttműködés példaértékű, a megvalósítás pedig az előzetes ütemterv szerint halad.

HALÁSZ JÓZSEF  
projektvezető

## „EGÉSZSÉGES SZÍVET MINDEN FIATALNAK” EGY LEONARDO TANULMÁNYÚT HATÁSA A HAZAI SZÍVÁTÜLTETÉSBEN

Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet, Budapest

#### A projekt témája

A szívátültetés indikációját jelentő végstádiumú szívelégtelenség progressziója jelentősen gyorsabb gyermekkorban, mint felnőttkorban. A várakozás a megfelelő donorszívre ugyanakkor érhető okokból gyermekkorban sokkal hosszabb, mint felnőttkorban. Magyarországon 2007-ben a Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézetben sikeres gyermek-szívátültetési program indult. Annak érdekében, hogy a gyermek-szívátültetési program továbbra is sikeres maradjon, intézetünkben meg kellett valósítanunk a tartós mechanikus keringéstámogató kezelés feltételeit. A vérkeringés mesterséges fenntartását több órán, napon, hónapokon keresztül számos lehetséges szövödmény teszi kockázatosná, bármelyik jelenleg megvalósítható módszert alkalmazzuk. Igaz, a kockázat mértéke jelentősen csökkent az elmúlt években elért technológiai fejlesztéseknek köszönhetően. Ennek következtében a más módon nem befolyásolható szívelégtelenség kezelésében a tartós mechanikus keringéstámogató eszközök, műszívek kiemelkedő jelentőségűvé váltak. Az általánosan elfogadott meghatározás szerint a hosszú távú keringéstámogató eszköz a szükséges perctérfogatot önállóan képes biztosítani az áramlás generátor rész cseréje nélkül is több mint 20 napig. Leggyakrabban az eljárás a szívtranszplantációs várólistán szereplő betegek kezelésének része, megnevezése: *bridge-to-transplant* alkalmazás. Ritkábban, a szívelégtelenség megfelelő gyógyhajlama esetén a kezelés szívátültetés nélkül is eredményre vezet: *bridge-to-recovery* alkalmazás.

#### A kreativitás és innováció mint speciális elem

Intézetünk a kardiológiai betegellátásban országosan kiemelt feladatot lát el. A műszívalkalmazás minden tekintetben teljesen új kezelési módszer a hazai gyakorlatban. Ezt a tevékenységet a meglévő működési terület háttérbe szorítása nélkül csak kiemelkedő kreativitás és innováció segítségével lehet beépíteni az intézmény napi tevékenységébe.

A tevékenység súlyos betegségben szenvedő gyermekek kezelésében jelent egyedülálló lehetőséget. Az alapbetegség természetes lefolyása az első kórházi kezelést követően hónapokon belül a beteg halálához vezet. Az eredményes műszívkezelés több évtizedes nemzetközi kutató-fejlesztő munka eredményeként jött létre. Hazánkhoz hasonló kisebb országok önálló fejlesztésként ilyen technológia kialakítását nem tűzhetik célul, ha erőforrásaik elegendőek is, a betegség várható előfordulása (Magyarországon 5–10 eset/év) önálló utak hatékony kialakítását nem teszi lehetővé. Projektünk megvalósulásának ezért alapfeltétele volt a nemzetközi együttműködés.

A műszívkezelés megvalósításában két módszertani elemet kell kiemelnünk, melyek stratégiai fontosságúak, és egyben elvárt szintű megvalósításuk új feladatot jelentett még a kiemelt szintű betegellátáson belül is. A véralvadással és vérzékenységgel összefüggő szövödmények megelőzéséhez korábban Magyarországon sosem alkalmazott, ún. „ágymellei” diagnosztikai eszközöket kellett biztosítanunk. A fertőzések megelőzésére hosszú távon is (hetek, hónapok) alkalmas betegellátást kellett kialakítanunk, olyan folyamatos kezelési módnál, ahol a fertőzési kapuk száma sokszorosára nőtt, és ahol a szervezet önálló védekezőképességét sok tényező hátráltatja.

## Célkitűzések, eredmények

Célkitűzésünket, miszerint az eredményes gyermek-szívátültetési programot eredményes műszívkezelési programmal biztosítjuk, sikerült elérnünk. 2008. szeptember 29. és november 1. között megtörtént az első sikeres magyarországi *bridge-to-transplant* műszívalkalmazás. Az akkor kettő és fél éves, 10 kg-os leánygyermek szívátültetés utáni kórlefolyása eseménytelen. A második sikeres *bridge-to-transplant* alkalmazás alig néhány héttel az első után indult, fiatalabb, akkor 7 kg-os leánygyermeknél, műszívkamra csere nélkül sikerült áthidalni a beültetés utáni fél éves várakozási időt, közben kis betegünk testtömege már megközelítette a 9 kg-ot. Második betegünk szívátültetésének napján indult a harmadik műszívkezelés, idősebb, 40 kg-os leánygyermeknél. Összefoglalva megállapítható, hogy 2008. szeptember óta intézetünkben folyamatos a műszívalkalmazás.

Projektünknek és a nemzetközi együttműködésnek olyan hozadéka is adódott, amire eredetileg nem számítottunk. Külföldi tanulmányutam alatt a szívelégtelenség kezelésének minden formájával kiemelten foglalkoztam. A szívátültetésen és a műszívkezelésen kívül sebészi vonatkozású módszer még a szív elektromos, ún. rezinkronizációs kezelése is. Az eredményes elektromos kezeléshez közvetlenül kell a balkamra oldalsó falához vezetékkel csatlakozni. A szív saját vénás érrendszere általában megfelelő a vezeték célba juttatásához. A betegek egy részénél azonban a szív anatómiai jellemzői ezt nem teszik lehetővé. Nagyon gyakran ez a helyzet veleszületett szívbetegségeknél, illetve ilyen betegség kezelésére végzett szívműtétek után. Annak érdekében, hogy a szívelégtelenség elektromos kezelése megvalósítható legyen ezekben az esetekben is, egy teljesen új módszert fejlesztettünk ki külföldön dolgozó (de magyar származású) kollégámmal. Ezt a módszert – a balkamrai elektróda szívcsúcson keresztül történő balkamrai üregbe vezetése és a szívbelhártyában rögzítése – a világon elsőként alkalmaztuk, azóta több rangos nemzetközi és hazai szakmai folyóiratban közöltük, és több rangos nemzetközi és hazai szakmai konferencián szerepeltettük szóbeli előadás és poszterprezentáció formájában.

## Kiválóság

Projektünk jól példázza, hogy a kreativitás és innováció legkiemelkedőbb eredményei napjainkban legbiztosabban nemzetközi együttműködés keretein belül érhetők el. Különösen igaz ez az egészségügyi fejlesztésekre, ahol a hatékonyság azonnali elvárás, valamint kisebb országokban, ahol még a fejlesztéshez szükséges források elérhetősége esetén is szükséges a nemzetközi összefogás a hatékony kutatás-fejlesztéshez szükséges esetszámok miatt.

Projektünk legfőbb tanulsága ezen felül, hogy igényes és teljes körű felkészülés nemzetközi összefogásban váratlan innovatív eredmény elérését is segíti, még olyan egészségügyi ellátás területén is, amely az elmúlt években a nemzetközi szakmai közösség kiemelt figyelmét érdemelte ki.

DR. KASSAI IMRE

GRUNDTVIG  
| felnőttoktatás |





## ACT WELL: MŰVÉSZET ÉS KREATIVITÁS TEHETSÉGGEL LEBONTANI A KORLÁTOKAT: HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK A MŰVÉSZET NYELVÉN

Hilfer Bt.

„Légy Te magad a változás, amit a világban látni akarsz” – ez lehetne a mottója az ACT WELL: Művészet és kreativitás című nemzetközi projektnek. A négy partnerország, Szlovénia, Szlovákia, Németország és Magyarország együttműködésének célja, hogy fogyatékkal élők mondanivalóját közvetítse a művészeteken keresztül, különböző közvetítő eszközökkel, beleértve a festészetet, szobrászatot, táncot, színházat, fotográfiát. A tanulók és tanáraik cserélőtatásai, találkozói is ezt szolgálták.

A projekt fő célkitűzései a következők: a hátrányos helyzetű résztvevők önbizalmának erősítése, személyiségfejlődés; lehetőség teremtése más kultúrák és a jó példák megtapasztalására csapatmunkán keresztül, és – természetes következményként, de tudatosan törekedve rá – a társadalom szemléletének a formálása a fogyatékkal élőkkel kapcsolatban.

A portrékészítés területén szerveztünk zárókiállítást, amelynek a budapesti Nemzeti Múzeum adott otthont. A fő témakör a fogyatékkal élők mindennapi életének ábrázolása: a valóság és a törekvések (jövőkép) egyaránt.

Mind a tanárok, mind a tanulók aktívan részt vettek az alkotó folyamatban, és leraktuk egy jövőbeli, nemzeteken átívelő munkálkodás alapjait, megbízható keretet teremtve a további tevékenységekhez. Úgy is fogalmazhatunk, hogy egy jól és koncentráltan együttműködő nemzetközi csoport alakult, amely arra tesz erőfeszítéseket, hogy tehetségét és képességét felhasználva lebontsa a társadalomban a „más-sággal”, jelen esetünkben a „fogyatékkal élőkkel” szemben létező akadályokat.

Abban az őszinte reményben folytatjuk munkánkat, hogy hatékonyan fogjuk tudni képviselni a célcsoportunk érdekeit, így kieszközölve a változást egy becsületesebb, „kedvesebb” és emberibb léptékű társadalom érdekében.

Az ACT WELL projekt négy partnerországa, Szlovénia, Szlovákia, Németország és Magyarország mind a művészeti alkotás, mind az esélyegyenlőség területén különböző hagyományokkal bíró országok. A jó példák megmutatása, átadása már önmagában is innovatív jelleggel bír, ezenkívül számunkra a jelen projektben a „portré” fogalma volt különösen érdekes és kibontandó koncepció: hányféleképpen, milyen különböző idő- és térbeli síkokon, milyen eszközökkel ábrázolhatjuk önmagunkat?

Mivel célcsoportunk a fogyatékkal élő felnőttek, akik a mai, a társadalmak túlnyomó részében orvosi modell szerint működő világunkban hátrányos helyzetűek, úgy gondoltuk, az érintettek a művészet különböző eszközeivel hatásos hangot adhatnak saját vágyaiknak, jövőkéjüknek, megismertetve értékeiket, egyéni szemléletmódjukat és alkalmasságukat a társadalmi életben történő további szerepvállalásra. A Nemzeti Múzeumban 2009. június 27. és július 5. között bemutatott kiállítás számos üzenetet közvetít a nagyközönség felé a fogyatékkal élők világáról, ami nem „speciális”, azaz elkülönítve kezelendő, hanem „egyedi”, azaz az emberi sokszínűség lenyomata, a társadalom teljes jogú és szerves része, következésképp integráltan, együtt szemlélendő.

A magyar résztvevőknek esélyegyenlőségi, önismereti és kommunikációs tréninget szerveztünk, amely angol mintára zajlott le, Magyarországon először. Az interaktív elemek, a rendszeres, elgondolkod-

tató házi feladatok a másfél év során minden résztvevőt kihívás elé állítottak, a passzivitásból kilépve. Az ehhez kapcsolódó nemzetközi projekttalálkozók a művészi alkotómunkában adtak inspirációt, ötleteket, újszerű szemléletmódot a résztvevők számára, miközben a megszokott környezettől távolabbra kerülve magabiztosságuk nőtt az új helyzetek kezelésében.

Az esélyegyenlőségi tréning tematikáját folyamatosan dolgoztuk ki, a 12–15 állandó résztvevővel folyamatosan tartottuk a kapcsolatot, ugyanígy a projektpartnereinkkel is. A zárókiállításához szellemi és tárgyi anyagot gyűjtöttünk önkéntesek bevonásával. Szerveztük a nemzetközi cserélőtatásokat, illetve a budapesti zárórendezvényt. Munkánkat dokumentálta a Kossuth Rádió *Élhető világ* című műsora is.

Együtt munkálkodásunk során számos intézményi, emberi és szakmai tapasztalattal lettünk gazdagabbak. A találkozók során igyekeztünk megismerni nemcsak a projektmunkához közvetlenül kapcsolódó aspektusokat, hanem más szeleteit is vizsgáltuk az egyes országokban folyó munkának, folyamatosan szem előtt tartva a kulcskérdést: mi vezetett a célcsoportunkról kialakult mai szemlélethez, miben tanulhatunk egymástól, hol tudunk tükröt tartani egymás számára, és milyen cselekvési tervet vázolhatunk fel a valódi esélyegyenlőségért történő munkálkodáshoz? A kulturális sajátosságok hogyan tudnak hozzájárulni célunk eléréséhez?

A legfontosabb módszertani elemek közül érdemes kiemelni a *shadowingot*, azaz egyes intézményi dolgozók, felnőtt tanulók, illetve döntéshozók munkájának nyomonkövetését, az interaktív jellegű tréningeket, az interjú-, illetve naplókészítést („A fogyatékkal élő egy napja”), a sajátélmény feladatokat.

A projekt közvetlen célcsoportját fogyatékkal élő felnőttek, a velük dolgozó tanárok, gondozók alkották. Közvetett célcsoportot jelentettek továbbá kisebb-nagyobb intézményi közösségek, döntéshozók, és nem utolsósorban maga a „nagyközönség”, a társadalom. A fogyatékkal élők ernyőszerkezetein keresztül továbbított felhívással, meglévő intézményi és önkéntes munkakapcsolatok alapján, internetes hírlevéllel keresztül, illetve telefonos vagy személyes megkereséssel értük el őket.

A megfogalmazódó igények között szerepelt a személyiségfejlesztés, elsősorban az önbizalom, illetve a kommunikációs készségek fejlesztése, más kultúrák megismerése, közösségi szerepvállalás, a „láthatatlan” kultúra megismertetése, a fogyatékkal élők társadalmi modelljének megismerése (miserint a társadalmi berendezkedés teszi fogyatékkossá az embert, mely akadályok megszüntethetők).

A projekt sikerrel zárult, a célok megvalósulását részben a zárókiállítás dokumentálja, továbbá filmet készítettünk a résztvevők nyilatkozataiból. Az eredmények a résztvevők személyes életében is mérhetőek, a társadalmi visszajelzések folyamatosan érkeznek, mind a média, mind különböző oktatási intézmények felől. Elgondolkodásra és szembenézésre készítő kiállításunk hatásáról, a nemzetközi együttműködés hatékonyságáról a vendégkönyv is tanúskodik.

Érdemes kiemelni a magyar résztvevők várakozáson felüli aktív részvételét, illetve elkötelezettségüket az esélyegyenlőségért való további munkálkodás iránt (többen jelezték, hogy maguk is szeretnének trénerkévé válni). Az improvizációs gyakorlatok és a nemzetközi alkotómunka során is meglepő kreativitással találkoztam. *Esélytréning* címen levelezőlistát hoztunk létre, amelyen keresztül további képzéseket is szervezünk és tartjuk majd a kapcsolatot.

A projekt számos konkrét változást, pozitív fejleményt hozott a résztvevők életébe. Egyik hallássérült résztvevőnk álláshoz jutott, gyengénlátó résztvevőnket esélyegyenlőségi bizottságba választották Debrecenben, mozgáskorlátozott résztvevőnk részmunkaidős tevékenységet végez. Egy másik tanulónk képes volt kialakítani első párkapcsolatát megnövekedett önbizalmának, kommunikációs készségeinek köszönhetően.

Intézményünket többször megkereste a média, bekapcsolódtunk a Rolldance kerekesszékes tánc-csoport munkájába, és további képzéseket szervezünk. Jómagam lehetőséget kaptam arra, hogy 2009

októberétől fél éven keresztül Angliában további szakmai kompetenciákat szereztek (Grundtvig asszisztensként).

Magyarországon kifejezetten innovatív jellegű volt ez a kezdeményezés, mert a fogyatékkal élő célcsoport (nem a velük foglalkozni kívánó gyógypedagógusok és intézmények) számára biztosított alkalmat az esélyegyenlőségi tréningen való részvételre. A zárókiállítás megrendezéséhez (kis volumenű jellege ellenére) a Magyar Nemzeti Múzeum nyújtott felbecsülhetetlen értékű szakmai segítséget, támogatást. A célcsoportot a toborzástól kezdve az értékelésig maximálisan bevontuk a folyamatba, illetve egyik hátrányos helyzetű célcsoportot sem zártuk ki, sőt sikerült arányos mértékben képviseltetni őket a résztvevők között (az érzékszervi akadályoztatottságtól kezdve a pszicho-szociálisan hátrányos helyzetű érintettekig.)

A projekt során született néhány fontos tanulság más pályázók, illetve a szakterület számára:

- Bátran merjenek felvállalni újító jellegű kezdeményezéseket, készítsenek előzetes igényfelmérést és biztosítsák a folyamatos nyomonkövetést.
- A fogyatékkal élők érdekképviselői szervei ne csak saját közvetlen célcsoportjuk érdekeit képviseljék, hanem hatékonyan együttműködve munkálkodjanak.
- A felnőttképző szervezetek ügyeljenek arra, hogy képzéseik nemcsak fizikális, hanem info-kommunikációs szempontból is akadálymentesek legyenek, ezáltal hozzájárulva egy emberi léptékű, élhetőbb társadalom megteremtéséhez.

VÉGH ORSOLYA  
*projektkoordinátor*

## KREATIVITÁS ÉS INNOVÁCIÓ AZ OKTATÁSBAN



## AZ OKTATÁS SZEREPE A KREATIVITÁS ÉS AZ INNOVÁCIÓS KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSÉBEN

### A 2009. április 28-i konferencián elhangzott kerekasztal-beszélgetés szerkesztett kivonata

#### Részvevők:

RUBIK ERNŐ mérnök, feltaláló, a Kreativitás és Innováció Európai Évének nagykövete;  
MÉRŐ LÁSZLÓ matematikus, publicista, pszichológus;  
MURVAI JÓZSEF pedagógus, az Edison Klub vezetője (Általános Iskola, Csorvás);  
SUHAJDA VIRÁG, Rogers Személyközpontú Középiskola;  
KRISTÓF PÉTER, Junior Achievement

Moderátor: PISTYUR VERONIKA

#### Mit jelent a kreativitás?

MÉRŐ L.: Érdekes dolog a kreativitás definiálása. Az intelligenciát például nehezen megragadhatónak hiszünk, de mégis könnyű megítélni, valaki mennyire intelligens. A kreativitásról mindenki tudni véli, hogy micsoda, de még sincs olyan öntudatlan egyetértés, mint az intelligencia esetében, a vélemények nagyon szórnak.

RUBIK E.: Két út létezik. Az egyik az, ha azt mondjuk, hogy a problémának ez a megoldása, és kész. A másik út, ha nem kész konzervet veszünk, hanem elgondolkodunk azon, hogy mi a kérdés, és mi rá a válasz. Ekkor vagy az történik, hogy újra feltaláljuk a spanyolviaszt, vagy pedig a megszokottól eltérő válaszra jutunk. Nem kell feltétlenül egy új szabadalomra gondolni, lehet ez az új válasz például a lépcső felmosásának egy hatékonyabb módja is.

KRISTÓF P.: Az egyik út az, amit ismerünk, a másik pedig – számtalan.

RUBIK E.: Ismert megoldásból is számtalan van – sokszor nem is tudunk választani közülük.

SUHAJDA V.: Nem lehet elválasztani a kreativitást a tudástól. Szerintem a kreativitás a meglévő tudás, háttérinformáció újszerű alkalmazása.

MÉRŐ L.: A kreativitás lényegéhez tartozik, hogy nem csak új, de értelmes is (ezt sokszor elfelejtjük). Akkor beszélhetünk új, kreatív megközelítésről, ha értelmes, és akár paradigmaként is létezhetne.

#### Az iskola fejleszti vagy éppen ellenkezőleg, elnyomja a kreativitást? Hogyan illeszthető be az iskolában folyó oktatás viszonylag merev keretei közé a kreativitásfejlesztés?

SUHAJDA V.: A tanár személyiségén is múlik, hogy mennyire hagyja kreatívnak lenni a gyereket. Azt gondolom, hogy a kreativitás a kisgyerekeknél eleve adott. Ezért a fejlesztés nem jó szó, inkább megőrzésről, kibontakoztatásról kellene beszélni.

MURVAI J.: Olyan feladatokra van szükség, amelyekre a gyerekek kreatív válaszokat tudnak adni. Nézz körül, fogalmazd meg a problémát, és alkoss rá választ! Nem kell mindig bonyolult dolgokra gondolni. Készítettek például a gyerekek táskaakasztót, hogy a táskát ne kelljen letenni a földre, és emiatt ne legyen piszkos a ruhájuk, vagy ceruzahosszabbítót, hogy a már rövidre hegyezett, kényelmetlen fogású ceruzát tovább lehessen használni.

#### Kreativitás és innováció az egész életen át tartó tanulás folyamatában

Nagy sikerrel zajlott le 2009. április 28-án a Tempus Közalapítvány Kreativitás és innováció az egész életen át tartó tanulás folyamatában konferenciája. A rendezvény, amely a Kreativitás és Innováció Európai Évének kiemelt eseménye volt, konkrét példákon keresztül mutatta be a mintegy 250 részt vevő pedagógusnak, hogy milyen pályázati lehetőségeket kínál az európai uniós Egész életen át tartó tanulás program, milyen tapasztalatai vannak a nemzetközi oktatási-képzési együttműködéseknek, és hogyan járul hozzá mindez a kreativitás és innováció fejlesztéséhez. A rendezvényen bemutatkozó projektek egy része jelen füzetben is szerepel.

A siker kulcsa a folyamatos reagálás a változó környezetre, erre pedig a kreatív erőforrások tesznek képessé. Az oktatást úgy kell átalakítani, hogy igazán kreatívan és innovatívan gondolkodó fiatalok kerüljenek ki az iskolából, akik feltalálják magukat bármilyen élethelyzetben. Létfontosságú, hogy mindenkinek lehetősége legyen megszerezni a kulcsfontosságú kompetenciákat, és a megszerzett készségeket folyamatosan frissen tudja tartani. Mivel az oktatásnak ilyen kiemelkedő szerep jut a kreativitás és innováció fejlesztésében, nem meglepő, hogy a Kreativitás és Innováció Európai Évének kiemelt területei egybevágnak az Egész életen át tartó tanulás program céljaival.

DR. GALAMBOS GÁBOR, a Tempus Közalapítvány elnöke beszédében elmondta: „Az európai uniós Egész életen át tartó tanulás program nem az egyetlen módja annak, hogy a közös munka, a nemzetközi tapasztalatcsere, az egymástól tanulás révén be-csempésszük a kreativitást és az innovatív képességek fejlesztését az oktatásba – de mindenképpen igen jelentős eszköz, amellyel számolnunk kell, és amelyre számítanunk lehet a kitűzött célok elérése érdekében.”

A konferencia háttéranyagai megtalálhatók a Tempus Közalapítvány honlapján: [www.tka.hu](http://www.tka.hu)

RUBIK E.: A kreatív személyiséget lehet fejleszteni, nem önmagában a kreativitást. Nem lesz például kreativitás óra vagy tantárgy, és nincs is rá szükség. A személyiség kreatív elemeit lehet fejleszteni. Azt gondolom, hogy a kreativitás elemi adottságunk. Adottság az új válaszokra, az eltérő viselkedésmódra. A világban valójában minden állandó mozgásban van, változik – az erre való reagálás és a reakció mikéntje a kreativitás. Egyetértek azzal, hogy nem fejleszteni, hanem megtartani, kibontakoztatni kell a kreativitást, hagyni érvényesülni. Az érték mint kategória rendkívül fontos. Az iskola különbséget tesz értékes és kevésbé értékes között. Irányadó, ha értékesebbnek tartja a kreatív választ, mint a nem kreatív. MÉRŐ L.: A sokat szidott hagyományos, poroszos iskolarendszer nem biztos, hogy rosszat tesz a kreativitásnak, sőt: van mit kijátszani. A gyerekek feszegetik a kereteket. SUHAJDA V.: Nincs olyan felmérés, ami összevetné az alternatív iskolák és a hagyományos iskolák teljesítményét. Dolgoztam már középiskolásokkal, akik hagyományos iskolából érkeztek, és nagyon kreatívak voltak, míg más diákok az alternatív iskolában a lázadás típusú kreativitást nem tudják kiélni, nincs önszerveződés a gyerekek között.

KRISTÓF P.: A kreativitás gátja sokszor éppen az, hogy kreatívnak kell lenni. Ez olyan, mint szilveszterkor a kötelező jókedv, ami nagyon lehangoló tud lenni.

MÉRŐ L.: A többség azért jól érzi magát.

#### Tényleg van ilyen „kreativitáskényszer”?

MURVAI J.: Nyilvánvaló, hogy a „ha nem vagy kreatív, egyest kapsz” megközelítés nem működik. Az a lényeg, hogy választhassa meg a gyermek szabadon a feladatát. RUBIK E.: Az élet teremti a kényszerhelyzeteket a megoldandó problémák révén. Itt van például a globális klímaváltozás: kénytelenek vagyunk kreatívak lenni, mert nem kreatív válaszokkal nem lehet kezelni, megoldani. MÉRŐ L.: Az se jó, ha az iskola túlságosan is kreativitásra serkent. Az iskola műveltséget ad, de észet nem. Észből az iskola elvégzése után is ugyanannyi lesz a fejünkben, mint az elején, legfeljebb másként lesz „kupálva”. A gyerekeket a személyiségüknek megfelelő iskolába kellene járatni, hiszen egyiküknek ilyen, másikuknak olyan oktatási módszer a jó. Az alternatív iskolák sikere azért olyan látványos, mert kevés van belőlük, jóval több a hagyományos.

mányos iskola. Az új módszereket is először azok a tanárok próbálják ki, akik ezt örömmel teszik, akik fogékonyak az újra. Ők bármit csinálnak, azt jól csinálják, a gyerekek szeretik őket, mert szeretik a gyerekeket. Amint minden tanárnak kötelező kreatívnak lenni, új módszereket alkalmazni, nem fog működni. SUHAJDA V.: Én is úgy látom, hogy nem az iskolai kereteken, hanem inkább a tanárokon múlik a dolog. Például a Comenius projektek során is számos kreatív megoldást, új módszertani megközelítést használnak a hagyományos iskolákban is. Azzal is egyetértek, hogy a gyerekek személyiségének megfelelő iskolát kell választani: az egyik gyereknek az alternatív iskola légköre van szüksége, a másikat a versengés serkenetheti. Gyerekenként más és más, ki hogyan tanul. Ennek megfelelő típusú feladatokkal kell ellátni őket. Ez a hagyományos iskolában is megoldható, például úgy, hogy különböző feladattípusokat használunk egymás után.

#### **A gyerekek kreativitását tehát kreatív tanárok tudják kibontakoztatni. Mivel lehet erre ösztönözni a pedagógusokat?**

MÉRŐ L.: Az egyensúly fontosságát szeretném megint csak hangsúlyozni. Az az iskola, ahol csupa kreatív tanár van, az szétesik. Szükség van mindenféle oktatási stílusra.

KRISTÓF P.: Mivel lehetne motiválni a tanárokat? Társadalmi elhatározás is kellene hozzá. De mindenképp: tanárként legalább mi magunk ne atakozzunk az órán – ez a legfontosabb első lépés.

MURVAI J.: A legtöbb iskola csak a kötelező órákat tudja finanszírozni. Szeretném összehozni a közéleti szereplőket azokkal a tanárokkal, akik tanórán kívül foglalkoznak a gyerekekkel, hogy kidolgozzanak egy ösztöndíjrendszert, amelyre éves munkatervvel lehetne pályázni. Ha nem lesz forrás, és nem lesz, aki foglalkozzon a gyerekekkel, az nagy veszteség lenne.

#### **Miért van az, hogy a természettudományok és a műszaki tudományok kevés diákot vonzanak, ugyanakkor például bizonyos ismeretterjesztő könyvek, kiállítások igen népszerűek?**

RUBIK E.: Nem ugyanaz a természettudományok iránti érdeklődés és a természettudományos pálya iránti érdeklődés. Ez utóbbi esetében a társadalmi értékrend az, ami visszahat (főleg a szülők befolyására). Természettudományos pályán nehéz sikeresnek lenni, sok pénzt keresni. Sokáig semmi nem történik, mire az ember végül eljut a Nobel-díjig (azért azzal jár némi anyagi elismerés).

MÉRŐ L.: Ez egy mítosz, városi legenda. Atipikus az, hogy száz tévét után valaki megtalálja a jó utat. Tipikus az, hogy száz tévét után száz újabb zsákutca következik. Pazarlás erre játszani azoknak, akiknek esélye sincs a Nobel-díjra.

KRISTÓF P.: De előre nem lehet tudni, ki az esélyes. Az biztos nem nyer a futóversenyen, aki nem is indul.

SUHAJDA V.: A természettudományokkal kapcsolatban én azt látom problémának, hogy túl sok a tananyag, és emiatt túl gyors a tempó, így a kreatitásnak még kevesebb tér marad. Ettől veszíti el sok gyerek az érdeklődését. A másik probléma, hogy a természettudományos pálya kemény munkát jelent, a mai fiatalok pedig sokkal inkább a könnyű siker bűvöletében élnek, sok pénzt keresni kevés munkával.

RUBIK E.: Én nem tudok olyan igazi eredményt elképzelni, ami mögött ne állna kemény munka, bármilyen területről is van szó. A tudományra is érvényes az, hogy nem lehet csak a Nobel-díjért csinálni. A futóverseny hasonlatnál maradva: hárman-négyen versenyeznek a díjért, a többiek csak futni mennek.

#### **Hogyan lehet rávenni a fiatalokat, hogy „nevezzenek a futóversenyre”? Hogyan lehet a vállalkozói szellemet fejleszteni az iskolában?**

MÉRŐ L.: Szerintem ennek nincs köze a kreativitáshoz. Általában nem az valósítja meg a vállalkozást, akié a kreatív ötlet. A vállalkozás és az innováció egészen másról szól, más háttérrel rendelkezik.

MURVAI J.: Technika órán vállalkozói ismeretek tanítását is tervezzük. A gyerek kitalál valamit, amiből termék lehet, és akár iskolai vállalkozás is ráépíthető.

KRISTÓF P.: A Junior Achievement 15 éve van jelen Magyarországon. A program keretében diákvállalkozások jönnek létre az iskolában (igazi vállalkozások, adószámmal, a tanév végén felszámolással, stb.), ezek üzleti sikerének egyik fontos faktora, hogy van-e kreatív ötlet, amire alapozni lehet.

SUHAJDA V.: Mindenképpen van közös a vállalkozó szellemben és a kreatív személyiségben: mindkét esetben fontos az önbizalom és az önértékelés, a hit abban, hogy értéke van annak, amit alkot. Hogyan lehetne feloldani az „álmodozó” és a „megvalósító” közti ellentétet? Most olyan kultúra vesz körül bennünket, hogy tartani kell attól, hogy ellopják a kreatív ötletünket. Az álmodozó és a megvalósító együttműködésével, nyertes-nyertes kommunikációval helyreállítható lenne a bizalom.

## PÁLYÁZATAJÁNLÓ

Az Európai Bizottság Egész életen át tartó tanulás programjának (LLP) célja, hogy hozzájáruljon az egész életen át tartó minőségi tanulás fejlesztéséhez, valamennyi korosztályt bevonva, elsősorban nemzetközi intézményi együttműködések és mobilitási programok segítségével. A program összes pályázattípusában előnyt élvez a készségek fejlesztése, az átfogó egész életen át tartó tanulási stratégiák kidolgozása és megvalósítása, valamint az innováció és kreativitás fejlesztését, elősegítését célzó tevékenységek.

A következőkben a program széles kínálatából két új pályázattípust emelünk ki és mutatunk be, amelyek a felnőttképzéssel foglalkozó intézmények számára különösen érdekesek lehetnek.

### Leonardo innovációtranszfer

A Leonardo innovációtranszfer pályázattípus célja, hogy korábbi Leonardo da Vinci vagy egyéb forrásból megvalósuló **projektek innovatív eredményeinek vagy tartalmának adaptálását és beépítését támogassa a szakképzés területén** a köz- vagy magánszférában működtetett szakképző intézményben vagy képzési rendszerben nemzeti, helyi, regionális vagy ágazati szinten. Az innovációtranszfer projektek része a megcélzott felhasználói kör elvárásainak felmérése és elemzése, ezen elvárások kielégítésére alkalmas innovatív tartalmak kiválasztása és elemzése, valamint az eredmények beépítése vagy elismertetése.

A szakképzés napjainkban tágabb értelmezést nyert; **minden olyan képzéstípus idetartozik, amely az egyén foglalkoztathatóságát, munkaerő-piaci értékességét növeli;** és ebbe a körbe tartoznak a szakképzésre orientáló programok, a nyelvi képzés; a szociális kompetenciát, álláskereső technikát fejlesztő rehabilitációs programok is (jelen pályázattípus támogatási keretéből azonban nem finanszírozhatóak felsőfokú szakmai tartalom fejlesztésére irányuló projektek).

Az Európai Bizottság minden évben meghatározza azokat a szakképzési területeket, szakmapolitikai prioritásokat, amely témákra irányuló projektterveket várnak. A 2010. évi kiírásban várhatóan hangsúlyos területek lesznek a kompetenciák és végzettségek átláthatósága és elismerése; a szakképzési rendszerek és gyakorlatok színvonalának és vonzerejének növelése; a munkaerő-piaci igényeket figyelembe vevő szaktudás fejlesztése és végül, de nem utolsósorban, a szakképzésben részt vevő tanárok, képzésvezetők és oktatók készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése.

A hazai szakképző intézmények többsége (beleértve az iskolarendszerben, illetve azon kívül működő intézményeket egyaránt) saját képzési rendszerének javítására, önálló és határozott fejlesztési koncepcióval rendelkezik – azaz van saját fejlesztési stratégiája. Az innovációtranszfer projektek kapcsolódni tudnak ehhez, ugyanis az intézménynek saját stratégiájába illeszkedő uniós terméket szükséges felkutatni. Ez sok időt és energiát igényel, de az Internet adta lehetőségek kihasználása sokat segíthet. Az Európai Bizottság és a Tempus Közalapítvány partnerkereső szemináriumok szervezésével, illetve partnerkereső adatbázis működtetésével segíti a pályázók munkáját. **A projektek előkészítésében ingyenes információs napok, pályázati szemináriumok nyújtanak támogatást.** Ezekről a lehetőségekről folyamatosan tájékozódhatnak az érdeklődők a Tempus Közalapítvány honlapján a [www.tka.hu](http://www.tka.hu) címen, vagy a tematikus elektronikus hírlevelekből, amelyekre szintén ezen a címen lehet feliratkozni.

Az elmúlt évek során több sikeres, a szakképzési rendszer fejlesztéséhez hozzájáruló projekt valósult meg.

A Pannon Egyetem az **egészségturizmus** területén működő vállalkozások alkalmazottainak készített naprakész, a fejlődő iparág kihívásait figyelembe vevő, az e-learning és a hagyományos oktatás eszközeit elegyítő több modulból álló képzési anyagot (<http://makingtourismwork.eu/moodle/index.php;www.m-t-w.eu>).

A Prompt-G Számítástechnikai Oktatóközpont tanártoábbképző programja a **hálózati tanulás** eszközeinek és lehetőségeinek szakképzésben történő alkalmazását állította a projekt középpontjába (<http://tenegen.prompt.hu>).

A folyamatban lévő projektek közül érdemes kiemelni a dabasi Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola és Kollégium projektjét, amely a nemzetközi együttműködés keretében angol felsőoktatási és finn szakképző iskolával karöltve a **3 és 4 dimenziós technológiához** kapcsolódó oktatási és képzési módszertan hazai bevezetését tűzte ki céljaul ([www.4dsmile.eu](http://www.4dsmile.eu)). A projekt bemutatkozása olyan jól sikerült, hogy a szakképző iskolák mellett egyetemek és főiskolák is érdeklődnek a lehetőség iránt. A kompetenciafejlesztés, kulcskompetenciák kialakítása területén más fejlesztések által elért eredmények „transzferálása”, adaptálása több projekt témájában is visszaköszön.

A partnerségi forma és a nemzetközi együttműködés új távlatokat nyithat meg bármilyen típusú intézmény életében. Milyen konkrét előnyökkel járhat egy nemzetközi együttműködésen alapuló innovációtranszfer projekt? **Alkalmas többféle munkakultúra megismerésére, új szemléletmódok elsajátítására, más módszerek, megközelítések, technikai eszközök alkalmazására, ugyanakkor lehetőséget ad a megkezdett fejlesztések folytatására, kibővítésére.** Egy pályázó megfogalmazásában: *„Az innovációtranszfer arra ad lehetőséget, hogy az európai szakképzési intézményekben érlelődő innováció a kezdeti fejlesztések után egy, a termék minőségét, alkalmazhatóságát magasabb szinten katalizálni képes együttműködés keretén belül hasznosulhasson.”* (HARTYÁNYI MÁRIA, TENEGEN projekt) Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a **tudás-transzfer kétirányú:** a részt vevő intézmény egyrészt új termékek, módszerek alkalmazásával gazdagodhat, másrészt maga is lehetőséget kap arra, hogy megmutassa saját eredményeit európai környezetben. A felkészülést érdemes már most elkezdni, megtalálni azokat a tartalmakat, amelyek alkalmazhatóak hazai környezetben, és azokat partnereket, akikkel minőségi szakmai munka végezhető.

### TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

[www.tka.hu](http://www.tka.hu) >> Pályázatok >>  
Egész életen át tartó tanulás program >>  
Leonardo da Vinci >> Pályázati formák >>  
Innovációtranszfer

E-mailen vagy telefonon:  
LEVENDA JUDIT  
judit.levenda@tpf.hu  
(06 1) 237 1300

### TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

[www.tka.hu](http://www.tka.hu) >> Pályázatok >> Egész életen át tartó tanulás program >> Comenius >> Pályázattípusok >> Comenius Régió együttműködések

E-mailen vagy telefonon:

SZABÓ CSILLA  
csilla.szabo@tpf.hu  
(06 1) 237 1300

Amennyiben partnert vagy témát keres, a következő oldalon találja a partnerkereső szemináriumok listáját:

[www.tka.hu](http://www.tka.hu) >> Pályázatok >> Egész életen át tartó tanulás program >> Comenius >> Partnerkeresés

(A listában félkövér betűvel van jelölve, hogy mely szeminárium szól a Comenius régió együttműködések iránt érdeklődőknek, a sor folyamatosan bővül.)

E-mailen vagy telefonon:

BALOGH TAMÁS  
tamas.balogh@tpf.hu  
(06 1) 237 1300

## Comenius Régió együttműködések

Kíváncsi rá, hogy milyen elvek mentén szervezik a közoktatást Európa egy másik országának városában, térségében? Szeretné megismerni, hogy milyen módszerekkel oktatnak mások, vagy szeretné átadni saját tapasztalatit? Szeretne a közoktatást érintő kérdésekben együttműködni egy másik ország valamely városával, térségével?

A Comenius Régió együttműködések olyan kétéves, kétoldalú együttműködések, melyeknek keretében két, az Egész életen át tartó tanulás programjában részt vevő ország **egy-egy régiójának, térségének közoktatással foglalkozó hatósága** nyújt be pályázatot valamilyen, a közoktatást érintő közös témában, és az együttműködésbe bevonnak partnerenként legalább egy térségi iskolát és egy más típusú intézményt. Az együttműködésbe bevont intézmény felnőttoktatással foglalkozó intézmény is lehet, amennyiben a választott közös téma, a kiírásnak megfelelően, a közoktatást érinti.

A partner térség megtalálásához jelentős segítséget nyújtanak a programban részt vevő egyes országokban rendezendő partnerkereső szemináriumok. Egy-egy partnerség kialakításában ugyanakkor érdemes a települések, térségek élő nemzetközi kapcsolatait, pl. a testvérvárosi kapcsolatokat kihasználni, így, kihagyva a partnerkeresés feladatát, a már meglévő partnerrel előkészítő látogatás alkalmával lehet megtervezni a jövőbeli közös projektet. A Tempus Közalapítvány támogatást nyújt a szemináriumokon, illetve előkészítő látogatásokon való részvételhez az Előkészítő látogatás pályázattípus keretében.